

➡ Gå til opprinnelig kunngjort versjon

Forskrift om avliving av dyr

Dato	FOR-2013-01-13-60
Departement	Nærings- og fiskeridepartementet, Landbruks- og matdepartementet
Publisert	I 2013 hefte 1
Ikrafttredelse	01.02.2013
Sist endret	FOR-2019-05-14-627
Endrer	FOR-1995-08-28-775
Gjelder for	Norge
Hjemmel	LOV-2009-06-19-97-§6, LOV-2009-06-19-97-§7, LOV-2009-06-19-97-§8, LOV-2009-06-19-97-§12, LOV-2009-06-19-97-§23, LOV-2009-06-19-97-§24, FOR-2010-06-11-814
Kunngjort	29.01.2013 kl. 16.00
Rettet	08.03.2013 (Forordning (EF) 1099/2009)
Korttittel	Forskrift om avliving av dyr

Kapitteloversikt:

Kapittel I. Innledende bestemmelser (§§ 1 - 2)

Kapittel II. Gjennomføring av avlivingsforordningen (§3)

Kapittel III. Tilleggsbestemmelser om avliving på slakteri (§§ 4 - 13)

Kapittel IV. Tilleggsbestemmelser om avliving utenfor slakteri (§§ 14 - 20)

Kapittel V. Avsluttende bestemmelser (§§ 21 - 23)

Forordning [Regellesehjelp](#)

Hjemmel: Fastsatt av Fiskeri- og kystdepartementet og Landbruks- og matdepartementet 13. januar 2013 med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd § 6, § 7, § 8, § 12, § 23 og § 24, jf. delegeringsvedtak 11. juni 2010 nr. 814.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg I kap. I del 9.1 nr. 2a (forordning (EF) nr. 1099/2009, som endret ved forordning (EU) 2018/723).

Endringer: Endret ved forskrift 14 mai 2019 nr. 627.

Kapittel I. Innledende bestemmelser

§ 1. *Formål*

Forskriften skal fremme forsvarlig dyrevelferd ved avliving av dyr.

§ 2. *Virkeområde*

Forskriften gjelder avliving som omfattes av forordning (EF) nr. 1099/2009 om beskyttelse av dyr på tidspunktet for slakting eller avliving.

Kapittel III gjelder bare på slakteri og er fastsatt i samsvar med forordning (EF) nr. 1099/2009 artikkel 26 nummer 1.

Kapittel IV gjelder bare utenfor slakteri og er fastsatt i samsvar med forordning (EF) nr. 1099/2009 artikkel 26 nummer 1 og nummer 2 bokstav a.

Kapittel III og IV gjelder ikke fisk.

Forskriften er rettet mot ledelsen i slakterier og andre virksomheter som utfører handlinger som er omfattet av forskriften. Forskriften er også rettet mot enkeltpersoner som utfører slike handlinger.

Kapittel II. Gjennomføring av avlivingsforordningen

§ 3. *Forordning (EF) nr. 1099/2009*

EØS-avtalen vedlegg I kap I del 9.1 nr. 2a (forordning (EF) nr. 1099/2009 av 24. september 2009 om vern av dyr på tidspunktet for avliving, som endret ved forordning (EU) 2018/723) gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegg I kapittel I protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

0 Endret ved forskrift 14 mai 2019 nr. 627.

Kapittel III. Tilleggsbestemmelser om avliving på slakteri

§ 4. *Avlessing*

Avlessingsramper skal i tillegg til å oppfylle forordning (EF) nr. 1099/2009 vedlegg II punkt 2 maksimalt ha et fall på 10 grader. Rampene skal om nødvendig være dekket med strø, halm eller annet passende materiale.

§ 5. *Andre krav ved ankomst*

Hest skal slaktes ankomstdagen.

Kravet om forrang i forordning (EF) nr. 1099/2009 vedlegg III punkt 1.5 gjelder også dyr som har blitt sjuke eller skadet under transport.

§ 6. *Driving*

Drivgangene skal i tillegg til å oppfylle forordning (EF) nr. 1099/2009 vedlegg II punkt 2.1 være innrettet slik at dyrenes flokkinstinkt kan utnyttes. Som drivredskap kan det nyttes drivlem eller andre mekaniske hjelpemidler for å lede dyrene der det er nødvendig.

Driving av dyr med elektrisk drivstav skal så langt som mulig unngås. Ved slik bruk av elektrisk drivstav, jf. forordning (EF) nr. 1099/2009 vedlegg III punkt 1.9, skal det gå minst 10 sekunder mellom hver gang, og det skal ikke gis mer enn et par korte elektriske støt rett etter hverandre av gangen. Dyrene skal ha fri mulighet til å bevege seg forover.

§ 7. Oppstalling og føring

Tilstanden til dyr som må oppstalles på slakteri, skal som minimum kontrolleres ved arbeidstidens begynnelse og ved arbeidstidens slutt.

Oppstallingsarealene skal i tillegg til å oppfylle forordning (EF) nr. 1099/2009 vedlegg II punkt 1 om nødvendig ha utstyr for oppbinding.

Kravet om beskyttelse mot ugunstige værforhold i forordning (EF) nr. 1099/2009 vedlegg II punkt 2.6 gjelder ikke for reinsdyr.

Snø regnes som drikkevann for reinsdyr, jf. forordning (EF) nr. 1099/2009 vedlegg III punkt 1.6.

Utendørs innhegninger, jf. forordning (EF) nr. 1099/2009 vedlegg II punkt 2.6, skal holdes i en slik stand at dyrene ikke utsettes for fysiske, kjemiske eller andre helsemessige farer.

§ 8. Fiksering ved bedøving

Dyr skal fikseres på egnet måte før bedøvingen slik at de ikke utsettes for unødig smerte, lidelse, stress eller skade, jf. forordning (EF) nr. 1099/2009 artiklene 3, 7, 8 og 9, og videre vedlegg II punkt 3 og vedlegg IV.

Fjørfe kan henges opp etter beina før bedøving, jf. forordning (EF) nr. 1099/2009 vedlegg III punkt 1.8 bokstav c, når bedøvingen finner sted etter opphengingen. Personell som kontrollerer bedøvelsen, jf. forordning (EF) nr. 1099/2009 artikkel 5, skal påse at fjørfe som er opphengt i bevegelig kjede, er rolige når de kommer fram til bedøvningsstedet, slik at bedøvingen kan utføres effektivt. Fjørfe som er for store eller for små i forhold til innstillingen på bedøvnings- eller avlivingsutstyret, skal ikke henges opp. Fjørfe med beinskader eller lignende skal heller ikke henges opp.

§ 9. Krav om bedøving ved religiøs slaktning

Kravet om bedøving før avliving i dyrevelferdsloven § 12 annet ledd og forordning (EF) nr. 1099/2009 artikkel 4 nummer 1 gjelder også avliving etter religiøse ritualer på slakteri.

§ 10. Bedøving med boltipistol og skytevåpen

Ved bedøving med boltipistol eller skytevåpen gjelder følgende krav i tillegg til forordning (EF) nr. 1099/2009 vedlegg I kapittel I tabell 1 nr. 1, 2 og 3 og kapittel II punkt 1:

- a) Pattedyr skal skytes i pannen. Sau og geit kan skytes bak hornanlegget dersom horn gjør plassering av skuddet i pannen umulig. Skuddet skal da plasseres like bak hornanlegget med retning mot munnen. Store reinbukker med gevir kan skytes i tinningen. Skuddet skal uansett plasseres slik at det gir umiddelbar bedøving, tilpasset den aktuelle dyrearten.
- b) Den som foretar bedøving med boltipistol, skal sikre at bolten er gått helt tilbake til utgangsstillingen før hvert skudd. Hvis bolten ikke lar seg føre helt tilbake, skal feilen utbedres før pistolen tas i bruk på nytt.

§ 11. Elektrisk bedøving

Ved bedøving med elektrisk strøm gjelder følgende krav i tillegg til forordning (EF) nr. 1099/2009 vedlegg I kapittel I tabell 2, og kapittel II punktene 4, 5 og 6:

- a) Hvis dyr bedøves enkeltvis, skal det elektriske apparatet gi et lyssignal i den tiden strømmen går gjennom hjernen på dyret.
- b) Strømstyrken mellom elektroder skal minst være 2,5 ampere for storfe eldre enn seks måneder, og 0,3 ampere for kaniner.
- c) Den korrekte strømstyrken skal oppnås så raskt som mulig og innen ½ sekund etter påsetting av elektrodene, og opprettholdes i minst 3 sekunder.
- d) Det skal gjennomføres målinger som viser hvilken strømstyrke det enkelte dyr eksponeres for når det er behov for dette, men minimum 2 ganger i året og ved endring av bedøvelsesutstyret på slaktelinjen.

Personell som under slakting kontrollerer elektrisk bedøving av fjørfe, jf. forordning (EF) nr. 1099/2009 artikkel 5, skal ikke samtidig ha andre arbeidsoppgaver.

§ 12. Bedøving av gris med gass

Ved bedøving av gris med gass gjelder følgende krav i tillegg til forordning (EF) nr. 1099/2009 vedlegg I kapittel I tabell 3, punktene 7, 8 og 9 og vedlegg II punkt 6:

- a) Det skal foretas gruppevis bedøvelse, med minimum to dyr i gruppen.
- b) Når grisene er ført inn i kammeret for å bli bedøvd, skal de bedøves så raskt som mulig.
- c) Det skal være tilstrekkelig belysning slik at grisene kan se hverandre og omgivelsene til de er bedøvd.
- d) Kammeret skal være utformet slik at gassnivået er mest mulig stabilt, og være utstyrt med instrumenter som måler gasskonsentrasjonen på nivå med grisenes hoder.
- e) Ved bruk av karbondioksid til bedøving skal grisene plasseres i bokser med bunn og transporteres direkte til stedet hvor gasskonsentrasjonen er minst 80 volumprosent.
- f) Dyrene skal være i kontakt med gassen i tilstrekkelig lang tid til å sikre at de er døde eller forblir bevisstløse til de er avlivet ved avblødning.

§ 13. Avblødning

Ved avblødning av dyr gjelder følgende krav i tillegg til forordning (EF) nr. 1099/2009 artikkel 4 nr. 1 og vedlegg III punkt 3:

- a) Ingen dyr skal bedøves med mindre avblødning kan finne sted umiddelbart etterpå.
- b) Bedøvd dyr kan heises opp i slaktelinjen før avblødning.
- c) Avblødning skal skje så snart at dyrene ikke kommer til bevissthet etter bedøvingen.
- d) Avblødning skal foregå ved å skjære gjennom begge halspulsårer eller de hovedblodkar som disse utløper fra.
- e) Avblødning av fjørfe skal sikres ved å kappe hodet av dyrene ved hjelp av skarpt verktøy.
- f) Når fjørfe avbløs med automatisk utstyr, skal personellet som kontrollerer bedøvelsen, jf. forordning (EF) nr. 1099/2009 artikkel 5, sørge for at dyrene blir avlivet umiddelbart dersom det automatiske utstyret svikter. Avlivingen skal skje ved å skjære av hodet.

Kapittel IV. Tilleggsbestemmelser om avliving utenfor slakteri

§ 14. Bedøving med boltpistol, skytevåpen og halsdislokasjon

Bedøving med boltpistol eller skytevåpen, jf. forordning (EF) nr. 1099/2009 vedlegg I kapittel I vedlegg 1, utenfor slakteri skal utføres i samsvar med § 10.

Hjort som holdes i oppdrett, kan bedøves med skytevåpen med skudd mot dyrets hjerne på kort hold.

Ved nødavliving av dyr med skytevåpen på langt hold, jf. forordning (EF) nr. 1099/2009 artikkel 19, skal skuddet rettes mot dyrets hjerteregion.

Den som bruker skytevåpen til avliving, skal ha bestått jegerprøven i tillegg til å oppfylle forordning (EF) nr. 1099/2009 artikkel 7 nummer 1. Dette gjelder ikke ved nødavliving hvis det ikke er person med bestått jegerprøve til stede.

Ved bruk av skytevåpen skal anslagsenergien for ammunisjonen være slik at dyret mister bevisstheten så raskt som mulig.

Ved avliving av dyr med halsdislokasjon, jf. forordning (EF) nr. 1099/2009 vedlegg I kap. II punkt 3, skal dyrene først bedøves med slag mot hodet.

§ 15. Hest

Bedøving med elektrisk strøm, jf. vedlegg I kapittel I tabell 2, er ikke en tillatt metode ved avliving av hest.

§ 16. Fjørfe

Fjørfebesetninger kan avlives med karbondioksid som føres inn i husdyrrommet, jf. forordning (EF) nr. 1099/2009 vedlegg I kapittel I tabell 3. Dører og vinduer lukkes og ventilasjonen unntatt takventilasjonen stenges rett før gassen slippes inn. Gass-strålen inn i rommet skal ikke rettes direkte mot dyrene.

Nivået av karbondioksid skal raskt komme opp i 45 volumprosent og minst holdes på 40 volumprosent i 60 minutter.

Planlagt avliving av besetningen skal meldes Mattilsynet en uke før gjennomføring. Den som står for avlivingen, skal sikre at det beregnes tilstrekkelig gassmengde til å avlive dyrene raskt og effektivt før gassen pumpes inn i rommet.

Høns, vaktler og kalkun kan avlives med karbondioksid i gasskontainere som er konstruert og laget til dette formålet. Ren karbondioksid føres inn til dyrene i kontaineren og holdes på høyt nok nivå til dyrene er døde. Ingen dyr skal tas ut av kontaineren før alle dyr er døde.

Den som avliver fjørfe som næring, skal være registrert hos Mattilsynet.

Til avliving av fjørfebesetninger kan det gis tillatelse til å bruke gassblandinger eller andre gasser enn karbondioksid etter søknad til Mattilsynet.

Fjørfe og andre dyr under 3 kg kan avlives ved nakketrekk etter bedøvelse med slag mot hodet.

§ 17. Daggamle kyllinger og embryo i rugeri

Daggamle kyllinger som ikke skal settes i produksjon, skal avlives før de er 24 timer gamle. Dersom levende embryo som ikke klekkes til normal tid skal avlives, skal det skje senest 24 timer etter normalt klekketidspunkt.

Avlivingen kan foretas ved maserasjon, jf. forordning (EF) nr. 1099/2009 vedlegg I kapittel I tabell 1 nr. 4, i et mekanisk apparat som inneholder hurtig roterende mekanisk drevne kniver eller ekspanderende polystyrentapper. Apparatet skal være utformet og brukt på en slik måte at en sikrer at alle kyllingene og embryoene blir drept momentant selv om de blir håndtert i stort antall. Ved bruk av gass på daggamle kyllinger skal dyrene plasseres i enkle lag.

§ 18. Strutsefugler

Bedøving med gass, jf. forordning (EF) nr. 1099/2009 vedlegg I kapittel I tabell 3, er ikke en tillatt metode ved avliving av strutsefugler.

§ 19. Pelsdyr

Avliving av rev skal utføres av person med kompetansebevis som nevnt i forordning (EF) nr. 1099/2009 artikkel 21 i stedet for å oppfylle kravet i artikkel 7 nummer 3.

Avliving av mink skal utføres av person med kompetansebevis, eller av person under nærvær og direkte overvåkning av person med slikt kompetansebevis, som nevnt i forordning (EF) nr. 1099/2009 artikkel 21 i stedet for å oppfylle kravet i artikkel 7 nummer 3.

Ved avliving av pelsdyr med elektrisk strøm, jf. forordning (EF) nr. 1099/2009 vedlegg I kapittel I tabell 2, skal det bare brukes avlivingsapparater som er konstruerte for avliving av den aktuelle dyrearten. Apparatet skal være forsynt med en lett avlesbar måler som kontinuerlig viser strømstyrken under avliving. Apparatet skal gi et signal i den tiden strømmen går gjennom dyret.

Ved bedøving av pelsdyr med gass, jf. forordning (EF) nr. 1099/2009 vedlegg I kapittel I tabell 3, skal innretning hvor dyrene innånder gassen være utformet slik at gassnivået er mest mulig stabilt. Innretningen skal være utstyrt med instrumenter som måler gasskonsentrasjonen under avliving, og som gir et klart varsel dersom konsentrasjonen blir lavere enn tillatte volumprosent.

Ved bruk av karbondioksid, jf. forordning (EF) nr. 1099/2009 vedlegg I kapittel I tabell 3 nr. 1, skal ingen dyr vise tegn til bevissthet etter 30 sekunders eksponering.

§ 20. Avblødning og videre behandling av dyrene

Dyr som avlives utenfor slakteri, skal avbløs i samsvar med forordning (EF) nr. 1099/2009 vedlegg III punkt 3 og § 13. Kravet om avblødning gjelder ikke ved avliving med legemiddel, avliving av fjørfe som ikke skal benyttes til mat, avliving av pelsdyr med gass eller elektrisitet og avliving av hund, katt og andre kjæledyr, forutsatt at bedøvningsmetoden medfører sikker død.

Videre behandling av dyrene skal ikke påbegynnes før eventuell avblødning er avsluttet og det er konstatert at hvert enkelt dyr er dødt. Pelsing av pelsdyr skal ikke finne sted før tidligst 10 minutter etter at dyret er konstatert dødt.

Kapittel V. Avsluttende bestemmelser

§ 21. Tilsyn og vedtak

Mattilsynet fører tilsyn og kan fatte nødvendige enkeltvedtak, jf. dyrevelferdsloven § 30, for å gjennomføre bestemmelser som er fastsatt i eller i medhold av denne forskriften. Mattilsynet kan også fatte enkeltvedtak i henhold til dyrevelferdsloven § 32, § 34 og § 35.

§ 22. Straff

Overtredelse av bestemmelser som er gitt i eller i medhold av forskriften, er straffbart i medhold av dyrevelferdsloven § 37.

§ 23. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft 1. februar 2013. Samtidig oppheves forskrift 28. august 1995 nr. 775 om dyrevern i slakterier.

Forordning

Forordning (EF) nr. 1099/2009

Nedenfor gjengis en norsk oversettelse av forordning (EF) nr. 1099/2009. Oversettelsen gjengis til informasjon.

RÅDSFORORDNING (EF) nr. 1099/2009 av 24. september 2009 om vern av dyr på tidspunktet for avliving

RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR –

under henvisning til traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap, særlig artikkel 37,

under henvisning til forslag fra Kommisjonen,

under henvisning til uttalelse fra Europaparlamentet,¹

under henvisning til uttalelse fra Den europeiske økonomiske og sosiale komité,²

etter samråd med Regionkomiteen,

og ut fra følgende betraktninger:

- 1) Ved rådsdirektiv 93/119/EF av 22. desember 1993 om vern av dyr på tidspunktet for slakting eller avliving³ er det fastsatt felles minstekrav for vern av dyr på tidspunktet for slakting eller avliving i Fellesskapet. Direktivet er ikke blitt vesentlig endret siden det ble vedtatt.
- 2) Avliving av dyr kan påføre dyr smerte, plage, frykt eller andre former for lidelse, selv under de best mulige tekniske forhold. Visse oppgaver i forbindelse med avliving kan være stressende og alle bedøvingsteknikker har visse ulemper. De driftsansvarlige eller alle som er involvert i avliving av dyr, bør treffe nødvendige tiltak for å unngå smerte og minimere plage og lidelse hos dyr som slaktes eller avlives, idet det tas hensyn til beste praksis på området og tillatte metoder i henhold til denne forordning. Derfor bør smerte, plage og lidelse anses som unngåelig dersom de driftsansvarlige og alle som er involvert i avliving av dyr, bryter med noen av kravene i denne forordning eller benytter tillatte metoder uten å utnytte det nåværende utviklingsstadiet i teknikken og dermed uaktsomt eller forsettelig påfører dyrene smerte, plage eller lidelse.
- 3) Vern av dyr på tidspunktet for slakting eller avliving har vært omfattet av fellesskapsretten siden 1974, og ble styrket vesentlig ved direktiv 93/119/EF. Det er imidlertid fastslått store forskjeller med hensyn til medlemsstatenes gjennomføring av direktivet, og det er pekt på alvorlige dyrevelferdsproblemer og forskjeller som kan påvirke konkurranseevnen mellom de forskjellige driftsansvarlige.
- 4) Dyrs velferd er en fellesskapsverdi som er nedfelt i protokollen (nr. 33) om dyrevern og dyrs velferd som er vedlagt traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap (heretter kalt protokoll nr. 33). Vern av dyr på tidspunktet for slakting eller avliving er en sak av offentlig interesse som påvirker forbrukernes holdning til landbruksvarer. Dessuten bidrar bedre vern av dyr på tidspunktet for slakting til bedre kjøttkvalitet og har indirekte en positiv virkning på arbeidssikkerheten på slakterier.
- 5) Nasjonal lovgivning om vern av dyr på tidspunktet for slakting eller avliving påvirker konkurransen og dermed hvordan det indre marked for produkter av animalsk opprinnelse som omfattes av vedlegg I til traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap, virker. Det er nødvendig å innføre felles regler for å sikre en rasjonell utvikling av det indre marked for disse produktene.

- 6) Den europeiske myndighet for næringsmiddeltrygghet (EFSA), opprettet ved europaparlaments- og europarådsforordning (EF) nr. 178/2002 av 28. januar 2002 om fastsettelse av allmenne prinsipper og krav i næringsmiddelregelverket, om opprettelse av Den europeiske myndighet for næringsmiddeltrygghet og om fastsettelse av framgangsmåter i forbindelse med næringsmiddeltrygghet,⁴ har vedtatt to uttalelser om sider ved dyrs velferd som gjelder de viktigste systemene for bedøving og avlaving av visse dyrearter, nemlig en uttalelse i 2004 om sider ved dyrs velferd som gjelder de mest utbredte metodene for bedøving og avlaving av de viktigste kommersielle dyreartene, og en uttalelse i 2006 om sider ved dyrs velferd som gjelder de mest utbredte metodene for bedøving og avlaving av kommersielt oppdrettede dyr av hjortefamilien, geit, kanin, struts, and, gås og vaktel. Fellesskapsretten på dette området bør ajourføres for å ta hensyn til de nevnte vitenskapelige uttalelsene. Anbefalinger om å fase ut bruken av karbondioksid til avlaving av gris og bruken av vannbad til bedøving av fjørfe, omfattes ikke av denne forordning fordi konsekvensanalysen viste at slike anbefalinger for øyeblikket ikke er økonomisk gjennomførbare. Det er imidlertid viktig å fortsette denne diskusjonen i framtiden. Kommisjonen bør derfor utarbeide en rapport om de forskjellige bedøvningsmetodene for fjørfe, særlig bedøving av grupper i vannbad, og framlegge den for Europaparlamentet og Rådet. Andre anbefalinger bør heller ikke være omfattet av denne forordning fordi de viser til tekniske parametere som bør være en del av gjennomføringstiltakene eller fellesskapsretningslinjene. Anbefalinger om oppdrettsfisk omfattes ikke av denne forordning fordi det er behov for ytterligere vitenskapelige uttalelser og en økonomisk vurdering på dette området.
- 7) I 2007 vedtok Verdens dyrehelseorganisasjon (OIE) helseregelverket for landdyr som omfatter retningslinjer for slaktning av dyr og for avlaving av dyr med henblikk på sykdomsbekjempelse. De nevnte internasjonale retningslinjene inneholder anbefalinger om håndtering, immobilisering, bedøving og avbløding av dyr på slakterier og avlaving av dyr ved utbrudd av smittsomme sykdommer. Det bør i denne forordning også tas hensyn til nevnte internasjonale standarder.
- 8) Etter at direktiv 93/119/EF ble vedtatt, har Fellesskapets regelverk innen næringsmiddeltrygghet som gjelder for slakterier, gjennomgått en gjennomgripende endring ved vedtakelsen av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 852/2004 av 29. april 2004 om næringsmiddelhygiene⁵ og europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 853/2004 av 29. april 2004 om fastsettelse av særlige hygieneregler for næringsmidler av animalsk opprinnelse.⁶ I nevnte forordninger understrekes de driftsansvarliges ansvar for næringsmiddeltryggheten. Slakteriene skal også gjennomgå en framgangsmåte for forhåndsgodkjenning der vedkommende myndighet undersøker konstruksjon, utforming og utstyr for å sikre at det er i samsvar med de relevante tekniske reglene om næringsmiddeltrygghet. Sider ved dyrs velferd bør integreres bedre på slakterier; i deres konstruksjon og utforming så vel som utstyr som benyttes der.
- 9) Offentlige kontroller i næringsmiddelkjeden er også blitt omorganisert ved vedtakelsen av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 882/2004 av 29. april 2004 om offentlig kontroll for å sikre at fôrvarer- og næringsmiddelregelverket samt bestemmelsen om dyrs helse og velferd overholdes⁷ og europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 854/2004 av 29. april 2004 om fastsettelse av særlige regler for gjennomføringen av offentlig kontroll av produkter av animalsk opprinnelse beregnet på konsum.⁸
- 10) De forholdene som dyr som holdes for landbruksformål, avlives under, har en direkte eller indirekte virkning på markedet for næringsmidler, fôr eller andre produkter, og på de berørte virksomhetenes konkurranseevne. Derfor bør slik avlaving omfattes av fellesskapsretten. Imidlertid kan tradisjonelle landbruksdyr som hest, esel, storfe, sau, geit eller svin også holdes for andre formål, for eksempel som kjæledyr, utstillingsdyr, dyr for arbeidsformål eller sport. Dersom avlavingen av dyr av disse artene fører til produksjon av næringsmidler eller andre produkter, bør denne virksomheten omfattes av denne forordnings virkeområde. Viltlevende eller eierløse dyr som avlives for å regulere bestanden, bør derfor ikke omfattes av denne forordnings virkeområde.
- 11) Fisk og landdyr er fysiologisk sett svært ulike og slaktning og avlaving av oppdrettsfisk foregår under helt andre forhold, særlig når det gjelder tilsyn. Dessuten er det ikke forsket på langt nær så mye på bedøving av fisk som på bedøving av andre landbruksdyr. Det bør fastsettes særlige standarder for vern av fisk i forbindelse med avlaving. Bestemmelser som får anvendelse på fisk, bør derfor for tiden begrenses til hovedprinsippene. Ytterligere initiativ fra Fellesskapets side bør bygge på en vitenskapelig risikovurdering for slaktning og avlaving av fisk, som foretas av EFSA, idet det tas hensyn til sosiale, økonomiske og administrative følger.
- 12) Det er en etisk plikt å avlive produksjonsdyr som har store lidelser, dersom det ikke er mulig å lindre disse smertene på en økonomisk gjennomførbar måte. I de fleste tilfellene kan dyr avlives under forsvarlige velferdsforhold. Ved særlige omstendigheter, som for eksempel ved ulykker på fjerntliggende steder, der kompetent personale og utstyr ikke kan nå fram til dyrene, kan imidlertid en overholdelse av best mulige velferdsbestemmelser forlenge deres lidelser. Av hensyn til dyrene er det derfor hensiktsmessig å utelukke nødavlaving fra anvendelsen av visse bestemmelser i denne forordning.

- 13) Det forekommer at dyr kan være farlige for mennesker og bringe menneskeliv i fare, påføre alvorlige skader eller overføre dødelige sykdommer. Slike risikoer forebygges vanligvis ved at dyrene immobiliseres på en ordentlig måte, men det kan også under visse omstendigheter være nødvendig å avlive farlige dyr for å fjerne slike risikoer. Under slike omstendigheter er det ikke alltid mulig å avlive dyrene under best mulige velferdsforhold på grunn av nødssituasjonen. Det er derfor nødvendig å fravike plikten til å bedøve eller straks avlive dyrene i disse tilfellene.
- 14) Forholdene ved avlaving i forbindelse med jakt eller sportsfiske er svært forskjellige fra dem som gjelder for produksjonsdyr, og jakt er underlagt særlig lovgivning. Det er derfor mest passende å utelukke avlaving i forbindelse med jakt og fiske fra denne forordningen.
- 15) I protokoll nr. 33 understrekes også behovet for å overholde medlemsstatenes lover og forskrifter samt deres skikker, særlig med hensyn til religiøse ritualer, kulturelle tradisjoner og regional arv, ved utformingen og gjennomføringen av fellesskapspolitikk innen blant annet landbruk og det indre marked. Kulturarrangementer hvor overholdelse av krav til dyrevelferd vil ha en negativ virkning på selve kjernen i de berørte arrangementene, bør derfor utelukkes fra denne forordningens virkeområde.
- 16) I tillegg dreier kulturelle tradisjoner seg om nedarvede, fastlagte eller sedvanlige mønstre for tenkemåte, handling eller atferd som overføres fra generasjon til generasjon. De bidrar til å fremme langvarige sosiale bånd mellom generasjonene. Forutsatt at denne virksomheten ikke påvirker markedet for produkter av animalsk opprinnelse og ikke er begrunnet i produksjonsformål, er det derfor hensiktsmessig at avlaving av dyr som skjer under disse arrangementene, utelukkes fra denne forordningens virkeområde.
- 17) Slakting av fjørfe, kanin og hare til forbruk i privat husholdning foregår ikke i et slikt omfang at det vil kunne påvirke konkurranseevnen til de kommersielle slakteriene. Dessuten står den innsatsen som er nødvendig for at offentlige myndigheter kan oppdage og kontrollere slik virksomhet, ikke i rimelig forhold til eventuelle problemer som må løses. Det er derfor hensiktsmessig å utelukke nevnte virksomhet fra denne forordningens virkeområde.
- 18) Ved direktiv 93/119/EF ble det gitt unntak fra kravet til bedøving ved religiøs slakting som finner sted på slakterier. Siden fellesskapsbestemmelsene som gjelder religiøs slakting er blitt innarbeidet på forskjellig måte avhengig av nasjonal bakgrunn, og i betraktning av at det i nasjonale regler tas hensyn til forhold som går ut over formålet med denne forordning, er det viktig å opprettholde unntaket fra kravet om at dyr skal bedøves før slakting, samtidig som en viss grad av subsidaritet overlates til hver medlemsstat. Denne forordningen overholder derfor religionsfriheten og retten til å utøve sin religion eller tro gjennom gudstjeneste, undervisning, sedvaner og ritualer som omhandlet i artikkel 10 i Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter.
- 19) Det finnes tilstrekkelig vitenskapelig bevis på at virveldyr er følende vesener som derfor bør omfattes av denne forordnings virkeområde. Krypdyr og amfibier er likevel ikke dyr som normalt er produksjonsdyr i Fellesskapet, og det vil derfor ikke være hensiktsmessig eller rimelig at de omfattes av forordningen.
- 20) Mange avlivingsmetoder er smertefulle for dyr. Det er derfor nødvendig å bedøve dyrene slik at de mister bevissthet og følesans før eller samtidig som de avlives. Det er komplisert å måle manglende bevissthet og følesans hos et dyr, og det må bare skje med en vitenskapelig godkjent metodikk. Det bør likevel foretas overvåking ved hjelp av indikatorer for å vurdere hvor effektiv framgangsmåten er i praksis.
- 21) Overvåking av hvor effektiv bedøvingen er, bygger hovedsakelig på en vurdering av dyrenes bevissthet og følesans. Et dyrs bevissthet er først og fremst dets evne til å føle og kontrollere sine frivillige bevegelser. Selv om det finnes visse unntak, som for eksempel elektroimmobilisering eller andre bevisst framkalte lammelser, kan et dyr antas å være bevisstløst når det ikke kan stå oppreist i en naturlig stilling, ikke er våkent eller ikke viser tegn på positive eller negative følelser som frykt eller opphisselse. Et dyrs følesans uttrykkes først og fremst gjennom dets evne til å føle smerte. Generelt kan et dyr antas ikke å oppfatte følelser når det ikke viser noen reflekser eller reaksjoner på stimuli som for eksempel lyd, lukt, lys eller fysisk kontakt.
- 22) Nye bedøvningsmetoder utvikles stadig og tilbys på markedet som svar på nye utfordringer innen husdyrproduksjon og kjøttindustrien. Det er derfor viktig å gi Kommisjonen myndighet til å godkjenne nye bedøvningsmetoder samtidig som det sikres et ensartet og høyt nivå for dyrevelferd.
- 23) Fellesskapsretningslinjer er nyttige verktøy for å gi de driftsansvarlige og vedkommende myndigheter spesifikke opplysninger om parametrene de skal benytte for å sikre et høyt vernenivå for dyrene samtidig som virksomhetene sikres like vilkår. Det er derfor nødvendig å gi Kommisjonen myndighet til å utarbeide slike retningslinjer.

- 24) Avhengig av hvordan visse bedøvningsmetoder benyttes under slakting eller avlving, kan de føre til døden samtidig som smerte unngås, og med minst mulig plage og lidelse for dyret. Andre bedøvningsmetoder fører ikke nødvendigvis til døden, og dyrene kan komme til bevissthet eller få tilbake følesansen under fortsettelsen av en smertefull prosess. Slike metoder bør derfor suppleres med andre teknikker som sikrer at dyret dør før det kommer til bevissthet. Det er derfor helt avgjørende å angi hvilke bedøvningsmetoder som skal suppleres med en avlivingsmetode.
- 25) Mange faktorer medvirker til at forholdene ved bedøving av dyr og resultatene av denne bedøvingen varierer i praksis. Det bør derfor foretas en regelmessig vurdering av resultatene av bedøving. Med henblikk på dette bør de driftsansvarlige fastsette en representativ prøve for å kontrollere effekten av bedøvningsmetodene, idet det tas hensyn til hvor homogen gruppen av dyr er, og andre avgjørende faktorer som for eksempel benyttet utstyr og involvert personale.
- 26) Noen av bedøvningsmetodene kan dokumenteres å være tilstrekkelig pålitelige til at dyrene ugjenkallelig avlives under alle omstendigheter, dersom spesifikke nøkkelparametre er benyttet. I slike tilfeller vil behovet for å kontrollere bedøvingen virke unødvendig og urimelig. Det er derfor hensiktsmessig å gi mulighet for unntak fra plikten til kontroll av bedøvingen der det finnes tilstrekkelig vitenskapelig bevis på at en gitt bedøvningsmetode framkaller ugjenkallelig død for alle dyr under visse kommersielle forhold.
- 27) Dyrs velferd er i stor grad påvirket av de daglige rutinene, og det kan bare oppnås pålitelige resultater dersom de driftsansvarlige utvikler overvåkingsverktøy for å vurdere virkningene av dem. Det bør derfor i alle ledd i produksjonen utarbeides standardiserte framgangsmåter som bør være risikobaserte. De bør omfatte tydelige mål, ansvarlige personer, virkemåte, målbare kriterier samt framgangsmåter for overvåking og registrering. Nøkkelparametrene for hver bedøvningsmetode bør defineres på en måte som sikrer tilstrekkelig bedøving av alle dyr som gjennomgår prosessen.
- 28) Dyrene behandles bedre når personalet er velutdannet og faglært. Kompetanse når det gjelder dyrs velferd, innebærer kunnskap om artenes grunnleggende atferdsmønstre og behov, samt tegn på bevissthet og følesans. Det innebærer også teknisk sakkunnskap om det bedøvningsutstyret som benyttes. Personalet som utfører visse slakteoppgaver, og folk som har tilsyn med sesongbestemt avlving av pelsdyr, bør derfor ha et kompetansebevis som er relevant for de oppgavene de utfører. Et krav om kompetansebevis for annet personale som avliver dyr, ville imidlertid ikke stå i rimelig forhold til de tilskattede målene.
- 29) Personale med flere års erfaring kan forventes å ha et visst nivå av sakkunnskap. Det bør derfor i denne forordning fastsettes en overgangsbestemmelse om kravene til kompetansebeviset når det gjelder slikt personale.
- 30) Bedøvningsutstyr utvikles og utformes for å være effektivt i en spesifikk sammenheng. Produsenter bør derfor gi brukerne detaljerte anvisninger om vilkårene for bruk og vedlikehold av utstyret for å sikre dyrs velferd på best mulig måte.
- 31) Bedøvnings- og fikseringsutstyr bør vedlikeholdes ordentlig slik at det kan fungere effektivt. Det kan være nødvendig å skifte ut visse deler på utstyr som benyttes intensivt, og selv effektiviteten av utstyr som bare benyttes av og til, kan bli forringet som en følge av korrosjon eller andre miljøfaktorer. Noe utstyr skal også kalibreres nøyaktig. De driftsansvarlige eller alle som er involvert i avlving av dyr, bør derfor innføre vedlikeholdsprosedyrer for det nevnte utstyret.
- 32) Det er nødvendig å fikse dyr av hensyn til personalet sikkerhet og riktig bruk av visse bedøvningsmetoder. Fiksering vil imidlertid som regel være en plage for dyrene og bør derfor benyttes i så kort tid som mulig.
- 33) Dyr kan utsettes for lidelse dersom noe går feil under bedøvingen. Denne forordning bør derfor inneholde bestemmelser om at det skal finnes passende reserveutstyr for bedøving for å minimere smerte, plage eller lidelse hos dyrene.
- 34) Omfanget av slakting av fjørfe, kanin og hare for direkte levering av små mengder kjøtt til sluttforbruker eller til lokale detaljister som leverer slikt kjøtt direkte til sluttforbruker som ferskt kjøtt, varierer fra medlemsstat til medlemsstat på grunn av nasjonale regler som gjelder for denne virksomheten i samsvar med artikkel 1 nr. 3 bokstav d) og artikkel 4 i forordning (EF) nr. 853/2004. Det er imidlertid viktig å sikre at visse minstekrav til dyrs velferd også får anvendelse på denne virksomheten.
- 35) Med hensyn til slakting av visse andre kategorier av dyr enn fjørfe, kanin og hare, til forbruk i privat husholdning, finnes det allerede visse minstekrav i Fellesskapet, som for eksempel forutgående bedøving samt nasjonale regler. Det er derfor hensiktsmessig å sikre at minstekrav til dyrs velferd også fastsettes i denne forordning.
- 36) I henhold til forordning (EF) nr. 854/2004 skal det utarbeides en liste over virksomheter fra hvilke det er tillatt å importere visse produkter av animalsk opprinnelse til Fellesskapet. Det bør ved utarbeidingen av denne listen tas hensyn til de allmenne kravene og tillegskravene til slakterier som er fastsatt i denne forordning.

- 37) Fellesskapet tilstreber å fremme høye velferdsstandarder i dyrebesetninger i hele verden, særlig i forbindelse med handel. Det støtter særlige standarder og rekommandasjoner om dyrs velferd fra OIE, herunder om slakting av dyr. Slike standarder og rekommandasjoner bør tas i betraktning når det skal sikres samsvar med fellesskapskrav i henhold til denne forordning med henblikk på import.
- 38) Retningslinjer for god praksis som er utarbeidet av de driftsansvarliges organisasjoner, er verdifulle instruksjoner for å hjelpe de driftsansvarlige å oppfylle visse krav i denne forordning, for eksempel når det gjelder utarbeiding og gjennomføring av standardiserte framgangsmåter.
- 39) Slakterier og det utstyret som benyttes der, er utformet for bestemte kategorier av dyr og for en bestemt kapasitet. Dersom kapasiteten overskrides eller utstyret benyttes til andre formål enn det som var tiltenkt, får det en negativ virkning på dyrs velferd. Opplysninger om disse sidene ved saken bør derfor meddeles vedkommende myndigheter og bør inngå i prosedyren for godkjenning for slakterier.
- 40) Mobile slakterier reduseres behovet for å transportere dyr over lange avstander, og de kan derfor bidra til å sikre bedre dyrevelferd. De tekniske forholdene for mobile slakterier er likevel annerledes enn dem som gjelder for stasjonære slakterier, og det kan være nødvendig å tilpasse de tekniske reglene. Denne forordning bør derfor åpne for muligheten til å gi unntak slik at mobile slakterier fritas for kravene til slakteriers utforming, konstruksjon og utstyr. Inntil slike unntak vedtas, er det hensiktsmessig å gi medlemsstatene mulighet til å fastsette eller opprettholde nasjonale regler for mobile slakterier.
- 41) Det skjer en løpende vitenskapelig og teknisk utvikling med hensyn til slakteriers konstruksjon, utforming og utstyr. Det er derfor viktig å gi Kommisjonen myndighet til å endre kravene til slakteriers konstruksjon, utforming og utstyr, samtidig som man opprettholder et ensartet og høyt nivå for dyrevelferd.
- 42) Fellesskapsretningslinjer er nyttige verktøy for å gi de driftsansvarlige og vedkommende myndigheter spesifikke opplysninger om slakteriers konstruksjon, utforming og utstyr for å sikre et høyt nivå for dyrevelferd samtidig som virksomhetene sikres like vilkår. Det er derfor nødvendig å gi Kommisjonen myndighet til å vedta slike retningslinjer.
- 43) For å minimere lidelsene ved slakting uten bedøving kreves et nøyaktig halssnitt med en skarp kniv. Dessuten er det en risiko for at dyr som ikke fikseres mekanisk, avblør langsommere etter halssnittet er utført og at dyrenes lidelser dermed forlenges unødige. Storfe, sau og geit er de mest vanlige artene som slaktes etter denne framgangsmåten. Drøvtyggere som slaktes uten bedøving, bør derfor fikseres individuelt og mekanisk.
- 44) Det skjer løpende vitenskapelige og tekniske framskritt med hensyn til håndtering og immobilisering av dyr på slakterier. Det er derfor viktig å gi Kommisjonen myndighet til å endre kravene til håndtering og immobilisering av dyr før slakting, samtidig som man opprettholder et ensartet og høyt nivå for dyrevelferd.
- 45) Fellesskapsretningslinjer er nyttige verktøy for å gi de driftsansvarlige og vedkommende myndigheter spesifikke opplysninger om håndtering og immobilisering av dyr før slakting for å sikre et høyt nivå for dyrevelferd samtidig som virksomhetene sikres like vilkår. Det er derfor nødvendig å gi Kommisjonen myndighet til å vedta slike retningslinjer.
- 46) Erfaringer fra visse medlemsstater viser at utnevnelsen av en særlig kvalifisert person som dyrevelferdsansvarlig for å samordne og følge opp gjennomføringen av framgangsmåter for dyrs velferd på slakterier, har vært positive for dyrevelferden. Dette tiltaket bør derfor få anvendelse i hele Fellesskapet. Den dyrevelferdsansvarlige bør ha tilstrekkelig myndighet og teknisk kompetanse til å kunne gi personalet i slaktelinjen relevant veiledning.
- 47) Små slakterier som først og fremst er involvert i direkte salg av næringsmidler til sluttforbrukere, trenger ikke et komplisert administrativt system for å gjennomføre denne forordnings allmenne prinsipper. I disse tilfellene ville kravet om å ha en dyrevelferdsansvarlig på stedet derfor ikke stå i rimelig forhold til de tilsiktede målene, og ved denne forordning bør det gis et unntak fra dette kravet for slike slakterier.
- 48) Nedslakting innebærer ofte en krisehåndtering med parallelle prioriteringer, som for eksempel dyrehelsen, folkehelsen, miljøet eller dyrs velferd. Det er viktig at bestemmelsene om dyrs helse og velferd overholdes i alle ledd i nedslaktingsprosessen, men det kan forekomme at overholdelsen av disse bestemmelsene under særlige omstendigheter kan innebære en fare for menneskers helse eller forsinke utryddelsen av en sykdom betraktelig og dermed medvirke til at flere dyr blir syke og dør.
- 49) Derfor bør vedkommende myndigheter kunne gi unntak fra visse bestemmelser i denne forordning i enkelttilfeller, dersom dyrehelseforholdene nødvendiggjør nødavlaving av dyr, og/eller dersom det ikke finnes egnede alternativer som kan sikre dyrene best mulig velferd. Slike unntak bør likevel ikke være en erstatning for ordentlig planlegging. Således bør planleggingen forbedres og dyrs velferd bør integreres på en hensiktsmessig måte i beredskapsplanene for smittsomme sykdommer.

- 50) Når det gjelder framgangsmåtene for melding av dyresykdommer, skal opplysninger om utbrudd av sykdom i samsvar med direktiv 82/894/EØF av 21. desember 1982 om melding av dyresykdom i Fellesskapet⁹ meldes gjennom systemet for melding av dyresykdommer (ADNS). For tiden gir ADNS ikke spesifikke opplysninger om dyrevelferd, men systemet vil kunne videreutvikles til å gjøre det i framtiden. Med henblikk på videreutvikling av ADNS bør det derfor gis mulighet for unntak fra rapporteringsplikten som gjelder dyrs velferd ved nedslakting.
- 51) Moderne bedøvnings- og immobiliseringsutstyr blir stadig mer komplisert og sofistikert og krever særlig sakkunnskap og analyse. Medlemsstatene bør derfor sikre at vedkommende myndighet har adgang til tilstrekkelig vitenskapelig støtte som tjenestemenn kan henvende seg til, dersom det er behov for å vurdere utstyr og metoder for bedøving av dyr.
- 52) Effektiviteten ved de enkelte bedøvningsmetoder vurderes ut fra kontroll av nøkkelparametrer og regelmessig vurdering. Utarbeiding av retningslinjer for god praksis for framgangsmåter og overvåkingsordninger til bruk ved avlaving av dyr er derfor viktig for at de driftsansvarlige skal få en hensiktsmessig veiledning om dyrs velferd. Utarbeiding av slike retningslinjer forutsetter vitenskapelig kunnskap, praktisk erfaring og kompromisser mellom berørte parter. Et referansesenter eller -nettverk i hver medlemsstat bør derfor utføre denne oppgaven i samarbeid med relevante berørte parter.
- 53) Utstedelse av kompetansebevis bør skje på en ensartet måte. Organer eller enheter som utsteder kompetansebevis, bør derfor akkrediteres i henhold til ensartede standarder som bør vurderes vitenskapelig. Den enheten som yter vitenskapelig støtte i samsvar med artikkel 20, bør derfor, når det er nødvendig, avgi uttalelse om evnen og egnetheten til de organene eller enhetene som utsteder kompetansebevis.
- 54) I henhold til forordning (EF) nr. 882/2004 skal vedkommende myndighet treffe visse tiltak i tilfelle av manglende overholdelse, særlig med hensyn til bestemmelsene om dyrevelferd. Det er derfor bare nødvendig å fastsette det ytterlige tiltak som skal treffes særlig med henblikk på anvendelse av denne forordning.
- 55) I henhold til forordning (EF) nr. 178/2002 skal EFSA fremme nettverkssamarbeid mellom de organisasjonene som arbeider på det samme området som omfattes av myndighetens oppdrag, for å fremme vitenskapelig samarbeid, utveksling av opplysninger, utvikling og gjennomføring av felles prosjekter samt utveksling av sakkunnskap og beste praksis innen næringsmiddelregelverket.
- 56) Utstedelse av kompetansebevis og avvikling av opplæringskurs bør skje på en ensartet måte. I denne forordning bør derfor medlemsstatenes forpliktelser i forbindelse med dette fastsettes, samt de nærmere reglene for tildeling, midlertidig oppheving og tilbakekalling av kompetansebevis.
- 57) Europeiske borgere forventer at minsteregler for dyrevelferd overholdes ved slakting av dyr. I visse områder er holdningen til dyr også avhengig av nasjonale oppfatninger og det er et krav i noen medlemsstater om å opprettholde eller vedta mer omfattende bestemmelser om dyrs velferd enn dem som er vedtatt på fellesskapsplan. I dyrenes interesse og forutsatt at det ikke berører det indre markeds virkemåte, er det hensiktsmessig å gi medlemsstatene en viss fleksibilitet for å kunne opprettholde eller, på visse særlige områder, vedta mer omfattende nasjonale regler. Det er viktig å sikre at slike nasjonale regler ikke anvendes av medlemsstatene på en måte som hindrer at det indre marked virker etter hensikten.
- 58) På noen områder som omfattes av denne forordning, har Rådet behov for ytterligere vitenskapelige, samfunnsmessige og økonomiske opplysninger, før det kan fastsettes nærmere regler, særlig for oppdrettsfisk og når det gjelder immobilisering av storfe ved at de vendes opp ned. Det er derfor nødvendig at Kommisjonen framlegger disse opplysningene for Rådet før den framlegger forslag om endringer av forordningen når det gjelder disse områdene.
- 59) Slakteriers utforming, konstruksjon og utstyr krever langsiktig planlegging og investering. Ved denne forordning bør det derfor fastsettes en passende overgangsperiode slik at industrien får tilstrekkelig tid til å tilpasse seg gjeldende krav i henhold til denne forordning. I denne perioden bør de kravene i direktiv 93/119/EF som gjelder for slakteriers utforming, konstruksjon og utstyr, fortsatt få anvendelse.
- 60) Medlemsstatene bør fastsette regler om sanksjoner som får anvendelse ved overtredelse av bestemmelsene i denne forordning, og sikre at de håndheves. Disse sanksjonene skal være virkningsfulle, stå i forhold til overtredelsen og virke avskrekkende.
- 61) Ettersom målet for denne forordning, som er å sikre en harmonisert metode med hensyn til standarder for dyrevelferd ved avlaving, ikke kan nås i tilstrekkelig grad av medlemsstatene og derfor på grunn av forordningens omfang og virkninger bedre kan nås på fellesskapsplan, kan Fellesskapet treffe tiltak i samsvar med nærhetsprinsippet som fastsatt i traktatens artikkel 5. For å nå nevnte mål og i samsvar med forholdsmessighetsprinsippet som fastsatt i nevnte artikkel, er det nødvendig og hensiktsmessig å fastsette regler om avlaving av dyr med sikte på produksjon av næringsmidler, ull, hud, pels eller andre produkter og tilknyttet virksomhet. Denne forordning går ikke lenger enn det som er nødvendig for å nå nevnte mål.

62) De tiltak som er nødvendige for gjennomføringen av denne forordning, bør vedtas i samsvar med rådsbeslutning 1999/468/EF av 28. juni 1999 om fastsettelse av nærmere regler for utøvelsen av den gjennomføringsmyndighet som er tillagt Kommisjonen.¹⁰

1 Uttalelse avgitt 6. mai 2009 (ennå ikke offentliggjort i EUT).

2 Uttalelse avgitt 25. februar 2009 (ennå ikke offentliggjort i EUT).

3 EFT L 340 av 31.12.1993, s. 21.

4 EFT L 31 av 1.2.2002, s. 1.

5 EUT L 139 av 30.4.2004, s. 1.

6 EUT L 139 av 30.4.2004, s. 55.

7 EUT L 191 av 28.5.2004, s. 1.

8 EUT L 226 av 25.6.2004, s. 83.

9 EUT L 378 av 31.12.1982, s. 58.

10 EUT L 184 av 17.7.1999, s. 23.

VEDTATT DENNE FORORDNING:

KAPITTEL I FORMÅL, VIRKEOMRÅDE OG DEFINISJONER

Artikkel 1 Formål og virkeområde

1. I denne forordning er det fastsatt krav ved avliving av dyr som er oppdrettet eller holdt med sikte på produksjon av næringsmidler, ull, hud, pels eller andre produkter samt avliving av dyr med henblikk på nedslakting og tilknyttet virksomhet.

Når det gjelder fisk, får imidlertid bare kravene fastsatt i artikkel 3 nr. 1 anvendelse.

2. Kapittel II, unntatt artikkel 3 nr. 1 og 2, kapittel III og kapittel IV, unntatt artikkel 19, får ikke anvendelse ved nødavliving utenfor et slakteri eller der overholdelse av disse bestemmelsene vil utgjøre en umiddelbar og alvorlig risiko for menneskers helse eller sikkerhet.

3. Denne forordning får ikke anvendelse på:

a) dyr som avlives:

i) under vitenskapelige eksperimenter som utføres under tilsyn av en vedkommende myndighet,

ii) under jakt eller sportsfiske,

iii) under kultur- eller sportsarrangementer,

b) fjørfe, kanin og hare som slaktes utenfor et slakteri av eieren, til hans/hennes private forbruk.

Artikkel 2 Definisjoner

I denne forordning menes med:

a) «avliving» enhver bevisst framkalt handling som medfører at et dyr dør,

b) «tilhørende handlinger» virksomhet som håndtering, oppstalling, immobilisering, bedøving og avbløding av dyr som finner sted i forbindelse med og på det stedet de skal avlives,

c) «dyr» ethvert virveldyr med unntak av krypdyr og amfibier,

d) «nødavliving» avliving av dyr som er skadet, eller dyr som lider av sykdom som er forbundet med store smerter eller lidelser, og der det ikke er noen annen praktisk mulighet for å lindre disse smertene eller lidelsene,

e) «oppstalling» å holde dyr i båser, innhegninger eller på overdekkede områder eller felter i forbindelse med eller som en del av et slakteriets virksomhet,

f) «bedøving» enhver bevisst framkalt metode som fører til at dyret, uten at det påføres smerte mister bevissthet og følesans, herunder enhver metode som medfører øyeblikkelig død,

- g) «religiøst rituale» en rekke handlinger i forbindelse med slakting av dyr og som er foreskrevet av en religion,
- h) «kultur- eller sportsarrangementer» arrangementer som hovedsakelig og særlig har tilknytning til veletablerte kulturelle tradisjoner eller sportsvirksomhet, herunder veddeløp eller andre former for konkurranser, der det ikke finner sted produksjon av kjøtt eller andre animalske produkter, eller der denne produksjonen er marginal i forhold til arrangementet som sådan og uten økonomisk betydning,
- i) «standardiserte framgangsmåter» skriftlige instruksjoner som har som formål at en bestemt funksjon eller standard utføres enhetlig,
- j) «slakting» avliving av dyr beregnet på humant konsum,
- k) «slakteri» enhver virksomhet som brukes til slakting av landdyr, som omfattes av virkeområdet for forordning (EF) nr. 853/2004,
- l) «driftsansvarlig» enhver fysisk eller juridisk person som er ansvarlig for et foretak som foretar avliving av dyr, eller enhver annen tilknyttet virksomhet som omfattes av denne forordnings virkeområde,
- m) «pelsdyr» pattedyr av arter som hovedsakelig oppdrettes til produksjon av pels, for eksempel mink, ilder, rev, vaskebjørn, beverrotte og chinchilla,
- n) «nedslakting» avliving av dyr av hensyn til folkehelsen, dyrehelsen og dyrs velferd eller miljøet, under tilsyn av vedkommende myndighet,
- o) «fjørfe» oppdrettsfugler, herunder fugler som ikke regnes som husdyr, men som oppdrettes som husdyr, med unntak av strutsefugler,
- p) «fiksering» anvendelse av enhver metode som er beregnet på å begrense et dyrs bevegelsesfrihet, for å gjøre bedøving og avliving lettere samtidig som dyret skånes for enhver unngåelig smerte, frykt eller opphisselse,
- q) «vedkommende myndighet» den sentrale myndigheten i en medlemsstat som har myndighet til å sikre at kravene i denne forordning overholdes, eller enhver annen myndighet som den sentrale myndigheten har delegert denne myndigheten til,
- r) «sondeinnføring i ryggmargen» ødeleggelse av sentralnervevevet og ryggmargen ved hjelp av et avlangt stavformet instrument som føres inn i kraniet.

KAPITTEL II GENERELLE KRAV

Artikkel 3 Generelle krav til avliving og tilknyttet virksomhet

1. Dyr skal skånes for enhver unngåelig smerte, plage eller lidelse under avliving og tilknyttet virksomhet.
2. Ved anvendelse av nr. 1 skal de driftsansvarlige særlig treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at dyr:
  - a) får fysisk komfort og vern, særlig ved at de holdes rene, at de har det passe varmt og at de hindres i å falle eller skli,
  - b) beskyttes mot skader,
  - c) håndteres og oppstalles idet det tas hensyn til deres normale atferd,
  - d) ikke viser tegn til unngåelig smerte eller frykt og ikke utviser unormal atferd,
  - e) ikke lider under langvarig mangel på fôr eller vann,
  - f) ikke utsettes for kontakt med andre dyr som kunne skade deres velferd.
3. Anlegg som brukes til avliving og tilknyttet virksomhet, skal være utformet og bygd samt vedlikeholdes og drives slik at kravene i nr. 1 og 2 kan oppfylles under forventede driftsforhold for anleggets virksomhet hele året.

Artikkel 4 Bedøvningsmetoder

1. Dyr skal bare avlives etter bedøving i henhold til de metodene og særlige kravene som er knyttet til anvendelsen av metodene fastsatt i vedlegg I. Dyret skal forbli bevisstløst og uten følesans til det dør.

De metodene som er nevnt i vedlegg I, som ikke fører til øyeblikkelig død (heretter kalt enkel bedøving), skal så snart som mulig etterfølges av en framgangsmåte som medfører døden, som for eksempel avbløding, sondeinnføring i ryggmargen, elektrisk avliving eller langvarig eksponering for oksygenmangel.

2. Vedlegg I kan endres for å ta hensyn til den vitenskapelige og tekniske utvikling på grunnlag av en uttalelse fra EFSA og etter framgangsmåten nevnt i artikkel 25 nr. 2.

Enhver slik endring skal likevel sikre at nivået for dyrs velferd minst svarer til det nivået som sikres med eksisterende metoder.

3. Fellesskapsretningslinjer for metodene angitt i vedlegg I, kan vedtas etter framgangsmåten fastsatt i artikkel 25 nr. 2.

4. I forbindelse med dyr som slaktes ved særlige metoder som er foreskrevet av religiøse ritualer, får kravene i nr. 1 ikke anvendelse, forutsatt at slaktingen finner sted på et slakteri.

Artikkel 5 Kontroll av bedøvingen

1. De driftsansvarlige skal sikre at personer som er ansvarlige for bedøving, eller annet utpekt personale, regelmessig skal kontrollere at dyrene ikke viser noen tegn til bevissthet eller følesans i tidsrommet fra bedøvningsprosessen avsluttes og døden inntreffer.

Denne kontrollen skal utføres på en tilstrekkelig representativ prøve av dyr, og hyppigheten skal fastlegges idet det tas hensyn til resultatet av tidligere kontroll og alle faktorer som kan ha innflytelse på bedøvningsprosessen effektivitet.

Når resultatet av kontrollen viser at et dyr ikke er tilstrekkelig bedøvet, skal den ansvarlige for bedøvingen umiddelbart treffe hensiktsmessige tiltak som angitt i de standardiserte framgangsmåtene, utarbeidet i samsvar med artikkel 6 nr. 2.

2. Dersom dyr ved anvendelse av artikkel 4 nr. 4 avlives uten forutgående bedøving, skal de ansvarlige for slaktingen systematisk kontrollere at de ikke viser tegn til bevissthet eller følesans før immobiliseringen avsluttes, og ikke viser tegn til liv før de bearbeides eller skåldes.

3. Ved anvendelse av nr. 1 og 2 kan de driftsansvarlige benytte de kontrollprosedyrene som beskrives i de retningslinjene for god praksis som er nevnt i artikkel 13.

4. Når det er berettiget og tatt i betraktning at visse bedøvningsmetoder er ytterst pålitelige, kan det på grunnlag av en uttalelse fra EFSA, gis unntak fra kravene i nr. 1 etter framgangsmåten nevnt i artikkel 25 nr. 2.

Artikkel 6 Standardiserte framgangsmåter

1. De driftsansvarlige skal på forhånd planlegge avliving av dyr og tilknyttet virksomhet, og skal utføre dette i henhold til standardiserte framgangsmåter.

2. De driftsansvarlige skal utarbeide og gjennomføre disse standardiserte framgangsmåtene for å sikre at avliving og tilknyttet virksomhet utføres i samsvar med artikkel 3 nr. 1.

Når det gjelder bedøving, skal de standardiserte framgangsmåtene:

- a) ta hensyn til produsentenes anbefalinger,
- b) på grunnlag av tilgjengelig vitenskapelige bevis for hver anvendt bedøvningsmetode, fastsette de nøkkelparametrene som er fastsatt i vedlegg I kapittel 1, og sikre at de bedøver dyrene på en effektiv måte,
- c) angi de tiltakene som skal treffes når kontrollen nevnt i artikkel 5, viser at et dyr ikke er tilstrekkelig bedøvet, eller når det dreier seg om dyr som slaktes i samsvar med artikkel 4 nr. 4, at dyret fortsatt viser livstegn.

3. Ved anvendelse av nr. 2 i denne artikkel kan en driftsansvarlig benytte de standardiserte framgangsmåtene som beskrives i retningslinjene for god praksis som er nevnt i artikkel 13.

4. De driftsansvarlige skal etter anmodning stille de standardiserte framgangsmåtene til rådighet for vedkommende myndighet.

Artikkel 7 Kompetansenivå og kompetansebevis

1. Avliving og tilknyttet virksomhet skal bare utføres av personer med det nødvendige kompetansenivået og uten at dyrene påføres unngåelig smerte, plage eller lidelse.

2. De driftsansvarlige skal sikre at følgende oppgaver under slaktingen bare utføres av personer med et kompetansebevis til slike oppgaver, som fastsatt i artikkel 21, og som viser deres evne til å utføre oppgavene i samsvar med reglene i denne forordning:

- a) håndtering og stell av dyr før immobilisering,
- b) fiksering av dyr med henblikk på bedøving eller avliving,
- c) bedøving av dyr,
- d) vurdering av om bedøvingen er effektiv,
- e) sjakling eller oppheising av levende dyr,
- f) avbløding av levende dyr,
- g) slakting i samsvar med artikkel 4 nr. 4.

3. Med forbehold for kravet i nr. 1 i denne artikkel, skal avliving av pelsdyr foregå i nærvær av og under direkte tilsyn av en person med et kompetansebevis som nevnt i artikkel 21, og som er utstedt for alle de oppgavene som utføres under denne personens tilsyn. De driftsansvarlige på pelsdyranlegg skal på forhånd underrette vedkommende myndighet når dyr skal avlives.

Artikkel 8 Bruksanvisninger for immobiliserings- og bedøvingsutstyr

Produkter som i forbindelse med markedsføring og reklame presenteres som fikserings- eller bedøvingsutstyr, skal bare kunne selges dersom de ledsages av egnede bruksanvisninger, slik at det sikres best mulige forhold for dyrs velferd. Produsentene skal også gjøre de nevnte anvisningene offentlig tilgjengelig på Internett.

Disse anvisningene skal særlig angi:

- a) art, kategori, mengde og/eller vekt av de dyrene som utstyret er beregnet på,
- b) de anbefalte parametrene som svarer til de forskjellige bruksvilkårene, herunder de nøkkelparametrene som er fastsatt i vedlegg I kapittel I,
- c) for bedøvingsutstyr, en metode for å overvåke hvor effektivt utstyret er med henblikk på overholdelse av denne forordnings regler,
- d) anbefalinger om vedlikehold og, om nødvendig, kalibrering av bedøvingsutstyret.

Artikkel 9 Bruk av fikserings- og bedøvingsutstyr

1. De driftsansvarlige skal sikre at alt utstyr som brukes til å fikse eller bedøve dyr, skal vedlikeholdes og kontrolleres i samsvar med produsentens anvisninger av personer som er utdannet til dette.

De driftsansvarlige skal føre fortegnelse over vedlikeholdet. De skal oppbevare fortegnelsene i minst ett år og skal på forespørsel stille dem til rådighet for vedkommende myndighet.

2. De driftsansvarlige skal sikre at det under bedøvingen umiddelbart finnes hensiktsmessig reserveutstyr tilgjengelig, og som tas i bruk dersom det først anvendte bedøvingsutstyret skulle svikte. Reservemetoden kan avvike fra den først anvendte metoden.

3. De driftsansvarlige skal sikre at dyr ikke plasseres i immobiliseringsutstyr, herunder utstyr for fiksering av hodet, før den personen som er ansvarlig for bedøvingen eller avblødingen, er klar til å bedøve eller avblø dyrene så raskt som mulig.

Artikkel 10 Forbruk i privat husholdning

Bare kravene i artikkel 3 nr. 1, artikkel 4 nr. 1 og artikkel 7 nr. 1 får anvendelse på slakting og tilknyttet virksomhet når andre dyr enn fjørfe, kanin og hare slaktes utenfor et slakteri, og når slaktingen skjer for forbruk i privat husholdning og utføres av dyrenes eier eller en person under eierens ansvar og tilsyn.

Også kravene i artikkel 15 nr. 3 og i nr. 1.8–1.11, nr. 3.1 og i den grad det viser til enkel bedøving, nr. 3.2 i vedlegg III, får anvendelse på slakting av andre dyr enn fjørfe, kanin og hare, svin, sau og geit utenfor et slakteri, når slaktingen skjer for forbruk i privat husholdning og utføres av dyrenes eier eller en person under eierens ansvar og tilsyn.

Artikkel 11 Direkte levering av små mengder fjørfe, kanin og hare

1. Bare kravene i artikkel 3 nr. 1, artikkel 4 nr. 1 og artikkel 7 nr. 1 får anvendelse på slakting av fjørfe, kanin og hare på driftsenheten med henblikk på produsentens direkte levering av små mengder kjøtt til sluttforbrukeren eller til lokale detaljister som leverer slikt kjøtt direkte til sluttforbrukeren som ferskt kjøtt, forutsatt at antall dyr som slaktes på driftsenheten, ikke overstiger det høyeste antallet dyr som fastsettes etter framgangsmåten nevnt i artikkel 25 nr. 2.

2. Kravene i kapittel II og III i denne forordning får anvendelse på slakting av slike dyr når deres antall overstiger det høyeste antallet som er nevnt i nr. 1 i denne artikkel.

Artikkel 12 Import fra tredjestater

De kravene som er fastsatt i kapittel II og III i denne forordning, får anvendelse med hensyn til artikkel 12 nr. 2 bokstav a) i forordning (EF) nr. 854/2004.

Det hygienesertifikatet som ledsager kjøtt importert fra tredjestater, skal suppleres med en attestasjon som viser at kravene som minst tilsvarer kravene i kapittel II og III i denne forordning, er oppfylt.

Artikkel 13 Utarbeiding og spredning av retningslinjer for god praksis

1. Medlemsstatene skal oppmuntre til at det utarbeides og spres retningslinjer for god praksis for å lette gjennomføringen av denne forordning.

2. Når slike retningslinjer for god praksis opprettes, skal de utarbeides og spres av de driftsansvarliges organisasjoner:

- a) i samråd med representanter for ikke-statlige organisasjoner, vedkommende myndigheter og andre berørte parter,
- b) under henvisning til vitenskapelige uttalelser som nevnt i artikkel 20 nr. 1 bokstav c).

3. Vedkommende myndighet skal vurdere retningslinjene for god praksis for å sikre at de er utarbeidet i samsvar med nr. 2, og at de er i samsvar med eksisterende fellesskapsretningslinjer.

4. Dersom de driftsansvarliges organisasjoner ikke sender ut retningslinjer for god praksis, kan vedkommende myndighet utarbeide og offentliggjøre sine egne retningslinjer for god praksis.

5. Medlemsstatene skal sende alle retningslinjer for god praksis som er godkjent av vedkommende myndighet, til Kommisjonen. Kommisjonen skal opprette og føre et register over slike retningslinjer og gjøre de tilgjengelige for medlemsstatene.

KAPITTEL III TILLEGGSKRAV FOR SLAKTERIER

Artikkel 14 Slakteriets utforming, konstruksjon og utstyr

1. De driftsansvarlige skal sikre at slakteriets utforming og konstruksjon samt utstyret som inngår i slakteriet, er i samsvar med reglene fastsatt i vedlegg II.
2. Ved anvendelse av denne forordning skal de driftsansvarlige på anmodning for hvert slakteri framlegge minst følgende opplysninger til vedkommende myndighet nevnt i artikkel 4 i forordning (EF) nr. 853/2004:
  - a) høyeste antall dyr per time for hver slaktelinje,
  - b) kategori og vekt av de dyrene som det tilgjengelige fikserings- eller bedøvingsutstyret kan brukes til,
  - c) høyeste kapasitet for hvert oppstallingsområde.

Vedkommende myndighet skal ved godkjenningen av slakteriet vurdere de opplysningene som den driftsansvarlige har framlagt, i samsvar med første ledd.

3. Følgende kan vedtas etter framgangsmåten fastsatt i artikkel 25 nr. 2:
  - a) unntak fra reglene fastsatt i vedlegg II for mobile slakterier,
  - b) endringer som er nødvendige for å tilpasse vedlegg II til den vitenskapelige og tekniske utvikling.

Inntil unntakene nevnt i første ledd bokstav a) vedtas, kan medlemsstatene innføre eller opprettholde nasjonale regler for mobile slakterier.

4. Fellesskapsretningslinjer for gjennomføringen av nr. 2 i denne artikkel og vedlegg II kan vedtas etter framgangsmåten fastsatt i artikkel 25 nr. 2.

Artikkel 15 Håndtering og immobilisering på slakteriet

1. De driftsansvarlige skal sikre at driftsreglene for slakterier fastsatt i vedlegg III, overholdes.
2. De driftsansvarlige skal sikre at alle dyr som avlives i samsvar med artikkel 4 nr. 4 uten forutgående bedøving, blir fiksert enkeltvis, og drøvtyggere skal immobiliseres mekanisk.

Det skal ikke benyttes systemer til fiksering av storfe slik at dyrene vendes opp ned eller tvinges til unaturlige stillinger, unntatt dersom dyrene slaktes i samsvar med artikkel 4 nr. 4 og forutsatt at dyrene utstyres med en innretning som hindrer dem i å bevege hodet i side- og høyderetning og kan tilpasses dyrets størrelse.

3. Følgende fikseringsmetoder er forbudt:
  - a) opphenging eller oppheising av dyr som er ved bevissthet,
  - b) mekanisk fastspenning eller sammenbinding av dyrenes bein eller føtter,
  - c) overskjæring av ryggmargen ved hjelp av for eksempel en puntilla eller dolk,
  - d) bruk av elektrisk strøm for å immobilisere dyr, som ikke bedøver eller avliver dyrene under kontrollerte forhold, særlig enhver bruk av elektrisk strøm som ikke spenner om hjernen.

Bokstav a) og b) får likevel ikke anvendelse på sjakler som brukes til fjørfe.

4. For å ta hensyn til den vitenskapelige og tekniske utvikling, herunder en uttalelse fra EFSA, kan vedlegg III endres etter framgangsmåten fastsatt i artikkel 25nr.2.
5. Fellesskapsretningslinjer for gjennomføringen av reglene angitt i vedlegg III, kan vedtas etter framgangsmåten fastsatt i artikkel 25 nr. 2.

Artikkel 16 Prosedyrer for systematisk bedøvingskontroll på slakterier

1. Ved anvendelse av artikkel 5 skal de driftsansvarlige innføre og gjennomføre hensiktsmessige kontrollordninger på slakterier.
2. Kontrollordningene nevnt i nr. 1 i denne artikkel, skal beskrive hvordan kontrollene nevnt i artikkel 5 skal utføres, og skal minst omfatte følgende:
  - a) navnet på de personene som er ansvarlige for kontrollordningen,
  - b) indikatorer som kan påvise tegn til bevisstløshet og bevissthet eller følesans hos dyrene, samt indikatorer som kan påvise manglende livstegn hos dyr som slaktes i samsvar med artikkel 4 nr. 4,
  - c) kriterier for å fastsette om de resultatene som påvises av indikatorene nevnt i bokstav b), er tilfredsstillende,
  - d) forholdene og/eller tidspunktet for når kontroll skal finne sted,
  - e) antall dyr i hver prøve som skal kontrolleres i forbindelse med kontrollen,
  - f) egnede framgangsmåter for å sikre at oppgavene i forbindelse med bedøving eller avlving gjennomgås på nytt dersom kriteriene nevnt i bokstav c) ikke oppfylles, for å klarlegge årsakene til manglene og de nødvendige endringene som skal foretas i forbindelse med de nevnte oppgavene.
3. De driftsansvarlige skal innføre en spesifikk kontrollordning for hver slaktelinje.
4. Når hyppigheten av kontrollene skal fastlegges, skal det tas hensyn til de viktigste risikofaktorene som for eksempel endringer i type eller størrelse av dyr som slaktes, eller personalets arbeidsmønstre, slik at det sikres pålitelige resultater.
5. Ved anvendelse av nr. 1–4 i denne artikkel kan de driftsansvarlige benytte de kontrollordningene som beskrives i de retningslinjene for god praksis som er nevnt i artikkel 13.
6. Fellesskapsretningsregler for kontrollordningene på slakterier kan vedtas etter framgangsmåten fastsatt i artikkel 25 nr. 2.

Artikkel 17 Dyrevelferdsansvarlig

1. De driftsansvarlige skal for hvert slakteri utpeke en dyrevelferdsansvarlig som skal bistå dem med å overholde reglene i denne forordning.
2. Den dyrevelferdsansvarlige er under den driftsansvarliges direkte myndighet og skal rapportere direkte til ham eller henne om forhold knyttet til dyrenes velferd. Den dyrevelferdsansvarlige skal ha myndighet til å kreve at slakteriets personale utfører nødvendige utbedringstiltak for å sikre at reglene i denne forordning overholdes.
3. Den dyrevelferdsansvarliges ansvarsområder skal fastsettes i slakteriets standardiserte framgangsmåter og berørt personale skal på en effektiv måte gjøres oppmerksom på dette.
4. Den dyrevelferdsansvarlige skal være i besittelse av et kompetansebevis som nevnt i artikkel 21, som er utstedt for alle de oppgavene som finner sted på de slakteriene som vedkommende er ansvarlig for.
5. Den dyrevelferdsansvarlige skal føre en fortegnelse over de tiltakene som treffes for å forbedre dyrs velferd på det slakteriet der vedkommende utfører sine oppgaver. Denne fortegnelsen skal oppbevares i minst ett år og skal på forespørsel stilles til rådighet for vedkommende myndighet.
6. Nr. 1–5 får ikke anvendelse på slakterier der det slaktes mindre enn 1 000 dyreenheter eller 150 000 fugler eller kaniner per år.

Men hensyn til første ledd menes med «dyreenhet» en standard måleenhet som gjør det mulig å legge sammen de forskjellige dyrekategoriene slik at de kan sammenlignes.

Ved anvendelse av første ledd skal medlemsstatene benytte følgende omregningstall:

- a) voksent storfe i henhold til rådsforordning (EF) nr. 1234/2007 av 22. oktober 2007 om opprettelse av en felles markedsordning for landbruksvarer og om særlige bestemmelser for visse landbruksvarer (forordningen om en samlet markedsordning)¹ og dyr av hestefamilien: 1 dyreenhet,
- b) annet storfe: 0,50 dyreenhet,
- c) svin med levende vekt på mer enn 100 kg: 0,20 dyreenhet,
- d) andre svin: 0,15 dyreenhet,
- e) sau og geit: 0,10 dyreenhet,
- f) lam, kje og smågris med mindre enn 15 kg levende vekt: 0,05 dyreenhet.

¹ EUT L 299 av 16.11.2007, s. 1.

KAPITTEL IV NEDSLAKTING OG NØDAVLIVING

Artikkel 18 Nedslakting

1. Vedkommende myndighet som er ansvarlig for en nedslakting, skal utarbeide en handlingsplan for å sikre at reglene i denne forordning overholdes, før nedslaktingen påbegynnes.

Særlig skal de planlagte bedøvnings- og avlivingsmetodene og tilhørende standardiserte framgangsmåter for å sikre at reglene i denne forordning overholdes, inngå i de beredskapsplanene som fellesskapsretten om dyrehelsen fastsetter, på grunnlag av de antakelsene som er gjort i beredskapsplanen om omfanget av og stedet der det er mistanke om sykdomsutbrudd.

2. Vedkommende myndighet skal:

- a) sikre at nedslaktingen gjennomføres i samsvar med handlingsplanen nevnt i nr. 1,
- b) treffe alle nødvendige tiltak for å sikre dyrs velferd under best mulige forhold.

3. Ved anvendelse av denne artikkel og i særlige tilfeller kan vedkommende myndighet gi unntak fra én eller flere av denne forordnings bestemmelser, dersom den finner at overholdelse av bestemmelsene kan påvirke menneskers helse eller forsinke vesentlig utryddelsen av en sykdom.

4. Innen 30. juni hvert år skal vedkommende myndighet nevnt i nr. 1, oversende en rapport til Kommisjonen om de utslaktingene som ble utført i det foregående året, og skal gjøre den offentlig tilgjengelig på Internett.

Denne rapporten skal særlig omfatte følgende opplysninger om hver nedslakting:

- a) årsakene til nedslaktingen,
- b) antall avlivede dyr og deres art,
- c) anvendt bedøvnings- og avlivingsmetode,
- d) en beskrivelse av oppståtte vanskeligheter og, når det er aktuelt, løsningene som er benyttet for å lindre eller minske de berørte dyrenes lidelse,
- e) ethvert unntak som er gitt i samsvar med nr. 3.

5. Fellesskapsretningslinjer for utarbeidingen og gjennomføringen av handlingsplaner for utslakting kan vedtas etter framgangsmåten fastsatt i artikkel 25 nr. 2.

6. I gitte tilfeller kan det for å ta hensyn til de opplysningene som er samlet inn gjennom ADNS, gis unntak fra rapporteringsplikten fastsatt i nr. 4 i denne artikkel, etter framgangsmåten angitt i artikkel 25 nr. 2.

Artikkel 19 Nødavliving

Ved nødavliving skal dyreholderen for de berørte dyrene treffe alle nødvendige tiltak for å avlive dyrene raskest mulig.

KAPITTEL V VEDKOMMENDE MYNDIGHET

Artikkel 20 Vitenskapelig støtte

1. Hver medlemsstat skal sørge for at tilstrekkelig uavhengig vitenskapelig støtte er tilgjengelig for å bistå vedkommende myndigheter på deres anmodning, ved å tilby følgende:
  - a) vitenskapelig og teknisk sakkunnskap i forbindelse med godkjenning av slakterier som nevnt i artikkel 14 nr. 2, og utvikling av nye bedøvningsmetoder,
  - b) vitenskapelige uttalelser om produsentenes anvisninger om bruk og vedlikehold av immobiliserings- og bedøvningsutstyr,
  - c) vitenskapelige uttalelser om retningslinjer for god praksis som er utarbeidet på territoriet med hensyn til denne forordning,
  - d) anbefalinger med hensyn til denne forordning, særlig når det gjelder inspeksjoner og revisjon,
  - e) uttalelser om selvstendige organers og enheters evne og egnethet til å oppfylle kravene fastsatt i artikkel 21 nr. 2.
2. Vitenskapelig støtte kan ytes via et nettverk, forutsatt at alle de oppgavene som er nevnt i nr. 1, utføres for all relevant virksomhet som finner sted i de berørte medlemsstatene.

Med henblikk på dette skal hver medlemsstat utpeke ett kontaktpunkt og gjøre det offentlig tilgjengelig på Internett. Et slikt kontaktpunkt skal sammen med tilsvarende kontaktpunkter og Kommisjonen være ansvarlig for å utveksle tekniske og vitenskapelige opplysninger og beste praksis for gjennomføringen av denne forordning.

Artikkel 21 Kompetansebevis

1. Ved anvendelse av artikkel 7 skal medlemsstatene utpeke vedkommende myndighet som skal være ansvarlig for å:
  - a) sørge for at det tilbys opplæringskurs til personalet som deltar i avliving og tilknyttet virksomhet,
  - b) utstedt kompetansebevis der det attesteres at innehaveren har bestått en uavhengig, avsluttende prøve, og emnene for denne prøven skal være relevante for de berørte dyrekategoriene og svare til de oppgavene som er nevnt i artikkel 7 nr. 2 og 3, og til de emnene som er angitt i vedlegg IV,
  - c) godkjenne opplæringsprogrammene nevnt i bokstav a), samt innholdet av og formen på prøven nevnt i bokstav b).
2. Vedkommende myndighet kan delegere den avsluttende prøven og utstedelsen av kompetansebeviset til et selvstendig organ eller en selvstendig enhet som:
  - a) har den sakkunnskapen og det personalet og utstyret som behøves,
  - b) er uavhengig og ikke har noen interessekonflikter når det gjelder den avsluttende prøven og utstedelsen av kompetansebevis.

Vedkommende myndighet kan også delegere tilretteleggingen av opplæringskursene til et selvstendig organ eller en selvstendig enhet som har den sakkunnskap og det personalet og utstyret som behøves.

Vedkommende myndighet skal gjøre tilgjengelig på Internett nærmere opplysninger om organer og enheter som slike oppgaver er blitt delegert til.
3. Kompetansebevis skal inneholde opplysninger om hvilke dyrekategorier, hvilken type utstyr og hvilke av de oppgavene som er oppført i artikkel 7 nr. 2 eller 3, som det gjelder for.
4. Medlemsstatene skal anerkjenne kompetansebevis utstedt i en annen medlemsstat.
5. Vedkommende myndighet kan utstede midlertidige kompetansebevis, forutsatt at:

- a) søkeren er registrert på ett av opplæringskursene nevnt i nr. 1 bokstav a),
- b) søkeren skal arbeide i nærvær av og under direkte tilsyn av en annen person med et kompetansebevis som er utstedt for den spesifikke oppgaven som skal utføres,
- c) gyldigheten av det midlertidige beviset ikke overstiger tre måneder, og
- d) søkeren framlegger en skriftlig erklæring om at det ikke tidligere er utstedt et annet midlertidig kompetansebevis med samme anvendelsesområde, eller viser til vedkommende myndighets tilfredshet at han eller hun ikke var i stand til å gjennomføre den avsluttende prøven.

6. Med forbehold for en rettsmyndighets eller vedkommende myndighets avgjørelse om forbud mot håndtering av dyr, skal det bare utstedes kompetansebevis, herunder et midlertidig kompetansebevis, dersom søkeren framlegger en skriftlig erklæring om at vedkommende ikke har begått alvorlig brudd på fellesskapsretten og/eller nasjonal lovgivning om vern av dyr i de tre årene før datoen for søknaden om et slikt bevis.

7. Medlemsstatene kan anerkjenne kvalifikasjoner som er oppnådd til andre formål, som likeverdig med kompetansebevis ved anvendelsen av denne forordning, forutsatt at kvalifikasjonene er oppnådd på samme vilkår som dem som er fastsatt i denne artikkel. Vedkommende myndighet skal på Internett offentliggjøre og ajourføre en liste over kvalifikasjoner som anerkjennes som likeverdige med kompetansebeviset.

8. Fellesskapsretningslinjer for anvendelsen av nr. 1 i denne artikkel kan vedtas etter framgangsmåten fastsatt i artikkel 25 nr. 2.

KAPITTEL VI

MANGLENDE OVERHOLDELSE, SANKSJONER OG GJENNOMFØRINGSMYNDIGHET

Artikkel 22 Manglende overholdelse

1. Ved anvendelse av artikkel 54 i forordning (EF) nr. 882/2004 kan vedkommende myndighet særlig:
  - a) kreve at de driftsansvarlige endrer sine standardiserte framgangsmåter og særlig setter ned produksjonshastigheten eller stanser produksjonen,
  - b) kreve at de driftsansvarlige øker hyppigheten av kontroller nevnt i artikkel 5, og endrer overvåkingsordningene nevnt i artikkel 16,
  - c) midlertidig oppheve eller inndra kompetansebevis utstedt i henhold til denne forordning, fra en person som ikke lenger oppviser tilstrekkelig kompetanse eller kunnskaper, eller viser tilstrekkelig oppmerksomhet for å utføre de oppgavene som beviset var utstedt for,
  - d) midlertidig oppheve eller tilbakekalle den delegerte myndigheten nevnt i artikkel 21 nr. 2,
  - e) kreve at anvisningene nevnt i artikkel 8 endres, idet det tas behørig hensyn til de vitenskapelige uttalelsene som er avgitt i samsvar med artikkel 20 nr. 1 bokstav b).
2. Når vedkommende myndighet midlertidig opphever eller inndrar et kompetansebevis, skal den underrette vedkommende myndighet som utsteder beviset, om dette.

Artikkel 23 Sanksjoner

Medlemsstatene skal fastsette regler for sanksjoner mot overtredelser av denne forordning og treffe alle de tiltakene som er nødvendige for å sikre at de gjennomføres. De fastsatte sanksjonene skal være virkningsfulle, stå i forhold til overtredelsen og virke avskrekkende. Medlemsstatene skal underrette Kommisjonen om slike bestemmelser innen 1. januar 2013 og umiddelbart underrette Kommisjonen om alle senere endringer av dem.

Artikkel 24 Gjennomføringsregler

Eventuelle nærmere regler for gjennomføringen av denne forordning kan vedtas etter framgangsmåten fastsatt i artikkel 25 nr. 2.

Artikkel 25 Komitéframgangsmåte

1. Kommisjonen skal bistås av Den faste komité for næringsmiddelkjeden og dyrehelsen nedsatt ved artikkel 58 i forordning (EF) nr. 178/2002.

2. Når det vises til dette nummer, får artikkel 5 og 7 i beslutning 1999/468/EF anvendelse.

Tidsrommet fastsatt i artikkel 5 nr. 6 i beslutning 1999/468/EF, skal være tre måneder.

KAPITTEL VII SLUTTBESTEMMELSER

Artikkel 26 Strengere nasjonale regler

1. Denne forordning skal ikke hindre medlemsstatene i å opprettholde nasjonale regler som har som formål å sikre et mer omfattende vern av dyr på tidspunktet for avliving, og som er gjeldende på tidspunktet for denne forordnings ikrafttredelse.

Medlemsstatene skal innen 1. januar 2013 underrette Kommisjonen om slike nasjonale regler. Kommisjonen skal gjøre de andre medlemsstatene oppmerksom på reglene.

2. Medlemsstatene kan vedta nasjonale regler som har som formål å sikre et mer omfattende vern av dyr på tidspunktet for avliving enn det som følger av reglene i denne forordning, på følgende områder:

- a) avliving av dyr og tilknyttet virksomhet utenfor slakteriet,
- b) slaktning og tilknyttet virksomhet når det gjelder produkter som definert i nr. 1.6 i vedlegg I til forordning (EF) nr. 853/2004, herunder reinsdyr,
- c) slaktning og tilknyttet virksomhet når det gjelder dyr i samsvar med artikkel 4 nr. 4.

Medlemsstatene skal underrette Kommisjonen om slike nasjonale regler. Kommisjonen skal gjøre de andre medlemsstatene oppmerksom på reglene.

3. Når en medlemsstat på grunnlag av nye vitenskapelige bevis, anser det nødvendig å treffe tiltak som har som formål å sikre et mer omfattende vern av dyr på tidspunktet for avliving når det gjelder bedøvningsmetoder som nevnt i vedlegg I, skal den underrette Kommisjonen om de planlagte tiltakene. Kommisjonen skal gjøre de andre medlemsstatene oppmerksom på reglene.

Kommisjonen skal innen én måned etter at den er blitt underrettet, framlegge spørsmålet for komiteen nevnt i artikkel 25 nr. 1, og skal på grunnlag av en uttalelse fra EFSA og etter framgangsmåten fastsatt i artikkel 25 nr. 2, godkjenne eller forkaste de gjeldende nasjonale tiltakene.

Dersom Kommisjonen finner det hensiktsmessig, kan den på grunnlag av de godkjente nasjonale tiltakene foreslå endringer i vedlegg I i samsvar med artikkel 4 nr. 2.

4. En medlemsstat skal ikke forby eller hindre at produkter av animalsk opprinnelse fra dyr som er avlivet i en annen medlemsstat, bringes i omsetning på dens område fordi det gjeldende dyret ikke er avlivet i samsvar med dens nasjonale regler, som har som formål et mer omfattende vern av dyr på tidspunktet for avliving.

Artikkel 27 Rapportering

1. Kommisjonen skal innen 8. desember 2014 framlegge for Europaparlamentet og Rådet en rapport om muligheten for å innføre visse krav med hensyn til vern av fisk på tidspunktet for avliving, og som tar hensyn til sider ved dyrs velferd samt sosioøkonomiske virkninger og miljøvirkninger. Rapporten skal, når det er relevant, ledsages av forslag til regelverk med henblikk på å endre denne forordning ved å innføre særlig regler om vern av fisk på tidspunktet for avliving.

Inntil disse tiltakene er vedtatt, kan medlemsstatene opprettholde eller vedta nasjonale regler om vern av fisk på tidspunktet for slakting eller avlaving og skal da underrette Kommisjonen om dette.

2. Kommisjonen skal innen 8. desember 2012 oversende til Europaparlamentet og Rådet en rapport om systemer som immobiliserer storfe ved at de vendes opp ned eller tvinges til unaturlige stillinger. Rapporten skal bygge på resultatene av en vitenskapelig undersøkelse der slike systemer sammenlignes med systemer som immobiliserer storfe i opprettstående stilling, og de skal ta hensyn til sider ved dyrs velferd og samfunnsøkonomiske virkninger, herunder aksept fra trossamfunnene og operatørenes sikkerhet. Rapporten skal, når det er relevant, ledsages av forslag til regelverk med henblikk på å endre denne forordning når det gjelder systemer som immobiliserer storfe ved at de vendes opp ned eller tvinges til unaturlige stillinger.

3. Kommisjonen skal innen 8. desember 2013 framlegge for Europaparlamentet og Rådet en rapport om de ulike bedøvingsmetodene for fjørfe, særlig bedøving av grupper i fuglevannbad, idet det tas hensyn til sider ved dyrs velferd samt sosioøkonomiske virkninger og miljøvirkninger.

Artikkel 28 Oppheving

1. Direktiv 93/119/EØF oppheves.

Ved anvendelse av artikkel 29 nr. 1 i denne forordning får likevel følgende bestemmelser i direktiv 93/119/EØF fortsatt anvendelse:

a) Vedlegg A:

i) del I nr. 1,

ii) del II nr. 1 og andre setning i nr. 3, nr. 6, 7 og 8 og den første setningen i nr. 9,

b) vedlegg C del II nr. 3.A.2, nr. 3.B.1 første ledd, nr. 3.B.2, 3.B.4 og nr. 4.2 og 4.3.

2. Henvisninger til det opphevede direktivet skal forstås som henvisninger til denne forordning.

Artikkel 29 Overgangsbestemmelser

1. Inntil 8. desember 2019 får artikkel 14 nr. 1 anvendelse på bare nye slakterier eller alle nye utforminger, konstruksjoner eller alt nytt utstyr som omfattes av reglene fastsatt i vedlegg II, og som ikke er tatt i bruk før 1. januar 2013.

2. Inntil 8. desember 2015 kan medlemsstatene fastsette at kompetansebevis som nevnt i artikkel 21, kan utstedes ved en forenklet framgangsmåte til personer som kan dokumentere tre års relevant faglig erfaring.

Artikkel 30 Ikrafttredelse

Denne forordning trer i kraft den 20. dag etter at den kunngjøres i *Den europeiske unions tidende*. Den får anvendelse fra 1. januar 2013.

Denne forordning er bindende i alle deler og kommer direkte til anvendelse i alle medlemsstater.

Utferdiget i Brussel, 24. september 2009.

For Rådet
M. OLOFSSON
Formann

VEDLEGG I LISTE OVER BEDØVINGSMETODER OG TILHØRENDE SPESIFIKASJONER

(som nevnt i artikkel 4)

KAPITTEL I Metoder

Tabell 1 – Mekaniske metoder

<i>Nr.</i>	<i>Navn</i>	<i>Beskrivelse</i>	<i>Bruksvilkår</i>	<i>Nøkkelparametrer</i>	<i>Særlige krav for visse metoder – kapittel II i dette vedlegg</i>
1	Innretning med penetrerende bolt	Alvorlig og uopprettelig skade på hjernen forårsaket av slaget og penetreringen av en boltepistol. Enkel bedøving.	Alle arter. Slakting, nedslakting og andre situasjoner.	Skuddets plassering og retning. Boltens hastighet, utgangslengde og diameter skal være tilpasset dyrets størrelse og art. Lengste intervall(er) mellom bedøving og avbløding/avliving (s).	Ikke relevant.
2	Innretning med ikke-penetrerende bolt	Alvorlig skade på hjernen forårsaket av slaget fra en boltepistol uten penetrering. Enkel bedøving.	Drøvtyggere, fjørfe, kanin og hare. Slakting bare av drøvtyggere. Slakting, nedslakting og andre situasjoner for fjørfe, kanin og hare.	Skuddets plassering og retning. Boltens hastighet, diameter og form skal være tilpasset dyrets størrelse og art. Størrelse på den patronen som benyttes. Lengste intervall(er) mellom bedøving og avbløding/avliving (s).	Nr. 1.
3	Skytevåpen med skarp ammunisjon	Alvorlig og uopprettelig skade på hjernen forårsaket av slaget og penetreringen av én eller flere prosjektiler.	Alle arter. Slakting, nedslakting og andre situasjoner.	Skuddets plassering. Patronstørrelse og -kaliber. Prosjektiltype.	Ikke relevant.
4	Maserasjon	Øyeblikkelig knusing av hele dyret.	Kyllinger på høyst 72 timer og egg med embryoer. Alle andre situasjoner enn slakting.	Øvre grense for hvert parti. Avstand mellom knivene og omdreiningshastighet. Tiltak for å unngå overbelastning.	Nr. 2.

<i>Nr.</i>	<i>Navn</i>	<i>Beskrivelse</i>	<i>Bruksvilkår</i>	<i>Nøkkelparametrer</i>	<i>Særlige krav for visse metoder – kapittel II i dette vedlegg</i>
5	Nakkedislokasjon	Manuell eller mekanisk strekking og vridning av nakken som fører til cerebral ischemi.	Fjørfe med inntil 5 kg levende vekt. Slakting, nedslakting og andre situasjoner.	Ikke relevant.	Nr. 3.
6	Slag mot hodet	Hardt og velrettet slag mot hodet, som forårsaker alvorlig skade på hjernen.	Smågris, lam, kje, kanin, hare, pelsdyr og fjørfe med inntil 5 kg levende vekt. Slakting, nedslakting og andre situasjoner.	Kraft i og plassering av slaget.	Nr. 3.

Tabell 2 – Elektriske metoder

<i>Nr.</i>	<i>Navn</i>	<i>Beskrivelse</i>	<i>Bruksvilkår</i>	<i>Nøkkelparametrer</i>	<i>Særlige krav i henhold til kapittel II i dette vedlegg</i>
1	Bedøving med elektrisk strøm som bare ledes gjennom hodet	Det ledes strøm gjennom hjernen, som genererer en generalisert epileptiform aktivitet på EEG. Enkel bedøving.	Alle arter. Slakting, nedslakting og andre situasjoner.	Laveste strømstyrke (A eller mA). Laveste spenning (V). Høyeste frekvens (Hz). Korteste eksponeringstid. Lengste intervall(er) mellom bedøving og avbløding/avliving (s). Kalibreringsfrekvens for utstyret. Optimering av strømgjennomgangen. Forebygging av elektriske støt før bedøvingen. Elektrodenes plassering og kontaktflate.	Nr. 4.

<i>Nr.</i>	<i>Navn</i>	<i>Beskrivelse</i>	<i>Bruksvilkår</i>	<i>Nøkkelparametrer</i>	<i>Særlige krav i henhold til kapittel II i dette vedlegg</i>
2	Bedøving med elektrisk strøm som ledes gjennom dyret fra hode til kropp	Kroppen eksponeres for strøm som samtidig genererer en generalisert epileptiform aktivitet på EEG og fører til hjerteflimmer eller hjertestans. Enkel bedøving ved slakting.	Alle arter. Slakting, nedslakting og andre situasjoner.	Laveste strømstyrke (A eller mA). Laveste spenning (V). Høyeste frekvens (Hz). Korteste eksponeringstid. Kalibreringsfrekvens for utstyret. Optimering av strømgjennomgangen. Forebygging av elektriske støt før bedøvingen. Elektrodenes plassering og kontaktoverflate. Lengste intervall(er) mellom bedøving og avbløding (s) ved enkel bedøving.	Nr. 5.
3	Strømførende vannbad	Ved hjelp av vannbad passerer strøm gjennom hele kroppen, noe som genererer en generalisert epileptiform aktivitet på EEG og eventuelt fører til hjerteflimmer eller hjertestans. Enkel bedøving unntatt når frekvensen er lik eller mindre enn 50 Hz.	Fjørfe. Slakting, nedslakting og andre situasjoner.	Laveste strømstyrke (A eller mA). Laveste spenning (V). Høyeste frekvens (Hz). Kalibreringsfrekvens for utstyret. Forebygging av elektriske støt før bedøvingen. Minimering av smerte ved sjakling. Optimering av strømgjennomgangen. Lengste varighet av sjakling før vannbadet. Korteste eksponeringstid for hvert dyr. Nedsenking av fuglene opp til vingebasis. Lengste intervall(er) mellom bedøving og avbløding/avlaving (s) for frekvenser over 50 Hz.	Nr. 6.

Tabell 3 – Metoder med gass

<i>Nr.</i>	<i>Navn</i>	<i>Beskrivelse</i>	<i>Bruksvilkår</i>	<i>Nøkkelparametrer</i>	<i>Særlige krav i henhold til kapittel II i dette vedlegg</i>

<i>Nr.</i>	<i>Navn</i>	<i>Beskrivelse</i>	<i>Bruksvilkår</i>	<i>Nøkkelparametrer</i>	<i>Særlige krav i henhold til kapittel II i dette vedlegg</i>
1	Karbondioksid i høye konsentrasjoner	Dyr som er ved bevissthet, eksponeres direkte eller gradvis for en gassblanding som inneholder mer enn 40 % karbondioksid. Metoden kan benyttes i sjakter, tunneler, containere eller i bygninger som er forseglet på forhånd. Enkel bedøving ved slakting av svin.	Svin, dyr av mårfamilien, chinchilla, fjørfe unntatt and og gås. Slakting bare av svin. Andre situasjoner enn slakting av fjørfe, dyr av mårfamilien, chinchilla og svin.	Konsentrasjon av karbondioksid. Eksponeringstid. Lengste intervall(er) mellom bedøving og avbløding (s) ved enkel bedøving. Gasskvalitet. Gasstemperatur.	Nr. 7. Nr. 8.
2	Karbondioksid i to faser	Dyr som er ved bevissthet, eksponeres først for en gassblanding som inneholder inntil 40 % karbondioksid, etterfulgt av en høyere konsentrasjon av karbondioksid når dyrene er bevisstløse.	Fjørfe. Slakting, nedslakting og andre situasjoner.	Konsentrasjon av karbondioksid. Eksponeringstid. Gasskvalitet. Gasstemperatur.	Ikke relevant.

<i>Nr.</i>	<i>Navn</i>	<i>Beskrivelse</i>	<i>Bruksvilkår</i>	<i>Nøkkelparametrer</i>	<i>Særlige krav i henhold til kapittel II i dette vedlegg</i>
3	Karbondioksid sammen med inerte gasser	Dyr som er ved bevissthet, eksponeres direkte eller gradvis for en gassblanding som inneholder inntil 40 % karbondioksid sammen med 1 inerte gasser, noe som fører til anoxi. Metoden kan benyttes i sjakter, sekker, tunneler, containere eller i bygninger som er forseglet på forhånd. Enkel bedøving av svin dersom de eksponeres for minst 30 % karbondioksid i mindre enn 7 minutter. Enkel bedøving av fjørfe dersom de i alt eksponeres for minst 30 % karbondioksid i mindre enn 3 minutter.	Svin og fjørfe. Slakting, nedslakting og andre situasjoner.	Konsentrasjon av karbondioksid. Eksponeringstid. Lengste intervall(er) mellom bedøving og avbløding/avliving (s) ved enkel bedøving. Gasskvalitet. Gasstemperatur. Oksygenkonsentrasjon.	Nr. 8.

Nr.	Navn	Beskrivelse	Bruksvilkår	Nøkkelparametrer	Særlige krav i henhold til kapittel II i dette vedlegg
4	Inerte gasser	Dyr som er ved bevissthet, eksponeres direkte eller gradvis for en blanding av inerte gasser, f.eks. argon eller nitrogen, noe som fører til anoxi. Metoden kan benyttes i sjakter, sekker, tunneler, containere eller i bygninger som er forseglet på forhånd. Enkel bedøving ved slakting av svin. Enkel bedøving av fjørfe dersom de eksponeres for anoxi i mindre enn 3 minutter.	Svin og fjørfe. Slakting, nedslakting og andre situasjoner.	Oksygenkonsentrasjon. Eksponeringstid. Gasskvalitet. Lengste intervall(er) mellom bedøving og avbløding/avliving (s) ved enkel bedøving. Gasstemperatur.	Nr. 8.
5	Karbonmonoksid (kilde med ren karbonmonoksid)	Dyr som er ved bevissthet, eksponeres for en gassblanding som inneholder mer enn 4 % karbonmonoksid.	Pelsdyr, fjørfe og smågris. Andre situasjoner enn slakting.	Gasskvalitet. Konsentrasjon av karbonmonoksid. Eksponeringstid. Gasstemperatur.	Nr. 9.1, 9.2 og 9.3.
6	Karbonmonoksid sammen med andre gasser	Dyr som er ved bevissthet, eksponeres for en gassblanding som inneholder mer enn 1 % karbonmonoksid sammen med andre giftige gasser.	Pelsdyr, fjørfe og smågris. Andre situasjoner enn slakting.	Konsentrasjon av karbonmonoksid. Eksponeringstid. Gasstemperatur. Filtrering av gass fra motor.	Nr. 9.

Tabell 4 – Andre metoder

Nr.	Navn	Beskrivelse	Bruksvilkår	Nøkkelparametrer	Særlige krav i henhold til kapittel II i dette vedlegg

<i>Nr.</i>	<i>Navn</i>	<i>Beskrivelse</i>	<i>Bruksvilkår</i>	<i>Nøkkelparametrer</i>	<i>Særlige krav i henhold til kapittel II i dette vedlegg</i>
1	Dødelig injeksjon	Tap av bevissthet og følesans etterfulgt av ugjenkallelig død som følge av injeksjon av veterinærpreparater.	Alle arter. Andre situasjoner enn slakting.	Injeksjonstype. Bruk av godkjente preparater.	Ikke relevant.

KAPITTEL II

Særlige krav for visse metoder

1. *Innretning med ikke-penetrerende bolt*

Når denne metoden benyttes, skal den driftsansvarlige sørge for å unngå brudd på kraniet.

Denne metoden skal bare benyttes for drøvtyggere med mindre enn 10 kg levendevekt.

2. *Maserasjon*

Denne metoden skal sikre umiddelbar maserasjon og at dyrene dør øyeblikkelig. Apparatet skal bestå av hurtigroterende, mekanisk drevne kniver eller polystyrentapper. Apparatets kapasitet skal være tilstrekkelig til at alle dyrene øyeblikkelig avlives, selv om det dreier seg om et større antall dyr.

3. *Halsdislokasjon og slag mot hodet*

Disse metodene skal ikke benyttes rutinemessig, men bare dersom det ikke er tilgjengelig andre bedøvningsmetoder.

Disse metodene skal slakteriene bare benytte som reservemetode for bedøving.

Ingen skal avlive mer enn 70 dyr per dag ved halsdislokasjon eller slag mot hodet.

Halsdislokasjon skal ikke benyttes på dyr med mer enn 3 kg levende vekt.

4. *Bedøving med elektrisk strøm som bare ledes gjennom hodet*

4.1. Ved bedøving med elektrisk strøm som bare ledes gjennom hodet, skal elektrodene spenne om hjernen og tilpasses dyrets størrelse.

4.2. Bedøving med elektrisk strøm som bare ledes gjennom hodet, skal utføres i samsvar med kravene til laveste strømstyrke fastsatt i tabell 1.

Tabell 1 – Laveste strømstyrker for bedøving med elektrisk strøm som bare ledes gjennom hodet

<i>Dyrekategori</i>	<i>Storfe på minst 6 måneder</i>	<i>Storfe på mindre enn 6 måneder</i>	<i>Sauer og geiter</i>	<i>Svin</i>	<i>Kylling</i>	<i>Kalkun</i>
Laveste strømstyrke	1,28 A	1,25 A	1,00 A	1,30 A	240 mA	400 mA

5. *Bedøving med elektrisk strøm som ledes gjennom dyret fra hode til kropp*

5.1. *Sau, geit og svin*

Laveste strømstyrke for bedøving med elektrisk strøm som ledes gjennom dyret fra hode til kropp, skal være 1 ampere for sau og geit, og 1,30 ampere for svin.

5.2. *Rev*

Elektroden skal plasseres i munn og rektum med en strømstyrke på minst 0,3 ampere og en spenning på minst 110 volt i minst tre sekunder.

5.3. *Chinchilla*

Elektroden skal plasseres på øre og hale med en strømstyrke på minst 0,57 ampere i minst 60 sekunder.

6. *Bedøving av fjørfe i strømførende vannbad*

- 6.1. Dyrene skal ikke henges opp dersom de er for små for vannbadet, eller dersom sjaklingen sannsynligvis vil påføre eller øke eksisterende smerte (f.eks. hos synlig skadede dyr). I slike tilfeller skal de avlives med en alternativ metode.
- 6.2. Sjaklene skal være våte før de levende fuglene henges opp og utsettes for strøm. Fuglene skal henges opp etter begge beina.
- 6.3. For dyrene nevnt i tabell 2, skal strømstyrken ved bedøving med vannbad være minst det som er angitt i tabellen, og dyrene skal utsettes for den aktuelle strømstyrken i minst fire sekunder.

Tabell 2 – Elektriske krav til bedøving i vannbad

(gjennomsnittlige verdier per dyr)

<i>Frekvens (Hz)</i>	<i>Kylling</i>	<i>Kalkun</i>	<i>And og gås</i>	<i>Vaktel</i>
< 200 Hz	100 mA	250 mA	130 mA	45 mA
Fra 200 til 400 Hz	150 mA	400 mA	Ikke tillatt	Ikke tillatt
Fra 400 til 1500 Hz	200 mA	400 mA	Ikke tillatt	Ikke tillatt

7. *Karbondioksid i høye konsentrasjoner*

Når det gjelder gris, dyr av mårfamilien og chinchilla, skal den benyttede konsentrasjonen av karbondioksid være på minst 80 %.

8. *Karbondioksid, bruk av inerte gasser eller en kombinasjon av disse gassblandinger*

Gasser skal under ingen omstendighet føres inn i det kammeret eller på det stedet der dyrenes skal bedøves og avlives, på en slik måte at det kan oppstå forbrenninger eller opphisselse som følge av frysing eller lav luftfuktighet.

9. *Karbonmonoksid (kilde med ren karbonmonoksid eller sammen med andre gasser)*

- 9.1. Dyrene skal hele tiden overvåkes visuelt.
- 9.2. Dyrene skal føres inn ett om gangen, og det skal sikres at det enkelte dyret er bevisstløst eller dødt før det neste dyret føres inn.
- 9.3. Dyrene skal forbli i kammeret inntil døden inntreffer.
- 9.4. Det kan benyttes gass produsert av en motor som er særlig beregnet på avlving av dyr, forutsatt at den personen som er ansvarlig for avlvingen, i forkant har kontrollert at gassen som benyttes:
  - a) er tilstrekkelig avkjølt,
  - b) er tilstrekkelig filtrert,
  - c) er fri for alle irriterende bestanddeler eller gasser.

Motoren skal prøves hvert år før avlvingen av dyr finner sted.

- 9.5. Dyrene skal ikke plasseres i kammeret før minste konsentrasjonen av karbonmonoksid er nådd.

VEDLEGG II SLAKTERIETS UTFORMING, KONSTRUKSJON OG UTSTYR

(som nevnt i artikkel 14)

1. *Alle former for oppstalling*

- 1.1. Ventilasjonssystemene skal utformes, konstrueres og vedlikeholdes slik at dyrs velferd hele tiden er sikret, i det det tas hensyn til alle forventede værforhold.
- 1.2. Ved bruk av mekanisk ventilasjon skal det finnes beredskapsanlegg til bruk ved driftsstans.

- 1.3. Oppstallingslokalene skal utformes og konstrueres slik at risikoen for skader på dyrene og forekomsten av plutselige lyder minimeres.
- 1.4. Oppstallingslokalene skal utformes og konstrueres med henblikk på å lette inspeksjonen av dyrene. Det skal være tilstrekkelig fast eller bærbar belysning slik at dyrene kan inspiseres når som helst.
2. *Oppstallingslokaler for dyr som ikke leveres i containere*
- 2.1. Innhegninger, ganger og drivganger skal utformes og konstrueres slik at:
  - a) dyrene kan bevege seg fritt i den ønskede retningen i henhold til sin naturlige atferd og uten forstyrrelser,
  - b) svin og sau kan gå ved siden av hverandre, unntatt når det dreier seg om drivganger som fører til fikseringsutstyret.
- 2.2. Ramper og broer skal utstyres med sidevegger slik at dyrene ikke kan falle ned.
- 2.3. Vannforsyningssystemet i innhegningene skal utformes, konstrueres og vedlikeholdes slik at alle dyr hele tiden har adgang til rent vann, uten at de kommer til skade eller begrenses i sine bevegelser.
- 2.4. Ved bruk av venteinnhegninger, skal disse konstrueres med rett gulv og faste sider mellom oppholdsinnhegningene og drivgangen som fører til bedøvningsstedet, og utformes slik at dyrene ikke kan komme i klemme eller trampes ned.
- 2.5. Gulvene skal bygges og vedlikeholdes slik at risikoen minimeres for at dyr sklir, faller eller skader føttene sine.
- 2.6. Dersom slakteriet har utendørs oppstalling uten naturlig ly eller skygge, skal det sørges for passende vern mot ugunstige værforhold. Dersom et slikt vern ikke finnes, skal disse oppstallingsområdene ikke benyttes ved ugunstige værforhold. Dersom det ikke finnes noen naturlig vannkilde, skal det sørges for drikkevannsanlegg.
3. *Fikseringsutstyr og -anlegg*
- 3.1. Fikseringsutstyr og -anlegg skal utformes, konstrueres og vedlikeholdes slik at de:
  - a) gjør bruken av bedøvnings- eller avlivingsmetoden best mulig,
  - b) dyrene unngår skader eller kvestelser,
  - c) motstanden og vokaliseringen fra dyrene blir minst mulig når de fikseres,
  - d) fikseringstiden blir minst mulig.
- 3.2. Når det gjelder storfe, skal boksene som benyttes til fiksering i forbindelse med bruk av boltepistol med trykkluft, utstyres med en innretning som hindrer dyret i å bevege hodet i side- og høyderetning.
4. *Elektrisk bedøvningsutstyr(unntatt utstyr til bedøving i vannbad)*
- 4.1. Det elektriske bedøvningsutstyret skal være utstyrt med en innretning som viser og registrerer opplysningene om de elektriske nøkkelparametrene for hvert dyr som bedøves. Innretningen skal være plassert slik at den er fullt synlig for personalet og skal gi en advarsel som tydelig kan ses og høres, dersom eksponeringstiden er kortere enn påkrevd. De registrerte opplysningene skal oppbevares i minst ett år.
- 4.2. Automatisk elektrisk bedøvningsutstyr som er forbundet med fikseringsutstyr, skal avgi konstant strømstyrke.
5. *Utstyr til bedøving i vannbad*
- 5.1. Sjakkellinjen skal utformes og plasseres slik at de opphengte fuglene ikke møter noen hindringer, og slik at dyrene forstyrres minst mulig.
- 5.2. Sjakkellinjen skal utformes slik at de opphengte fuglene ikke er ved bevissthet i mer enn ett minutt. Opphengte ender, gjess og kalkuner skal imidlertid ikke være ved bevissthet i mer enn to minutter.
- 5.3. Det skal være lett adgang til hele sjakkellinjen fram til skåldekaret i tilfelle det blir nødvendig å fjerne dyr fra slaktelinjen.
- 5.4. Metallsjakklens størrelse og form skal passe til beinstørrelsen på det fjørfeet som skal slaktes, slik at elektrisk kontakt kan sikres uten at dyrene påføres smerte.
- 5.5. Utstyret til bedøving i vannbad skal være utstyrt med en elektrisk isolert inngangsrampe, og det skal utformes og vedlikeholdes slik at ikke vannet flommer over ved inngangen.
- 5.6. Vannbadet skal utformes slik at nivået som fuglene skal senkes ned til, lett kan justeres.
- 5.7. Elektrodene i vannbadet skal strekke seg i hele vannbadets lengde. Vannbadet skal utformes og vedlikeholdes slik at sjaklene, når de passerer over vannet, hele tiden er i kontakt med en stang forbundet til jord.
- 5.8. Mellom det stedet der fuglene henges opp, og vannbadet, skal fuglene beroliges ved hjelp av et system som er i berøring med fuglenes bryst.
- 5.9. Det skal være adgang til utstyret slik at fugler som etter bedøvingen blir igjen i vannbadet fordi det har oppstått en driftsstans eller forsinkelser i slaktelinjen, kan avbløs.
- 5.10. Utstyret til bedøving i vannbad skal være utstyrt med en innretning som viser og registrerer opplysningene om de elektriske nøkkelparametrene som benyttes. De registrerte opplysningene skal oppbevares i minst ett år.

6. *Utstyr til bedøving av gris og fjørfe med gass*
- 6.1. Utstyr til bedøving med gass, herunder transportbånd, skal utformes og konstrueres slik at:
  - a) bruken av gass til bedøving blir best mulig,
  - b) dyrene unngår skader eller kvestelser,
  - c) motstanden og vokaliseringen fra dyrene blir minst mulig når de fikseres.
- 6.2. Utstyret til bedøving med gass skal være utstyrt slik at det hele tiden kan måle, vise og registrere gasskonsentrasjonen og eksponeringstiden samt gi en advarsel som tydelig kan ses og høres dersom gasskonsentrasjonen er mindre enn påkrevd. Innretningen skal plasseres slik at den er fullt synlig for personalet. De registrerte opplysningene skal oppbevares i minst ett år.
- 6.3. Utstyret til bedøving med gass skal utformes slik at dyrene, selv med høyeste tillatte kapasitet, kan legge seg ned uten å måtte ligge oppå hverandre.

VEDLEGG III DRIFTSREGLER FOR SLAKTERIER

(som nevnt i artikkel 15)

1. *Ankomst, forflytning og håndtering av dyr*
- 1.1. Den dyrevelferdsansvarlige eller en person som rapporterer direkte til denne, skal ved dyrenes ankomst systematisk vurdere velferdsforholdene ved hver forsendelse, slik at de rette prioriteringene kan gjøres, særlig ved å fastsette hvilke dyr som har særlige velferdsbehov og hvilke aktuelle tiltak som skal treffes.
- 1.2. Dyrene skal losses så raskt som mulig etter ankomst og deretter slaktes uten unødig opphold.

Pattedyr, unntatt kaniner og harer, som ikke straks etter ankomsten føres til slaktestedet, skal oppstalles.

Dyr som ikke er blitt slaktet innen tolv timer etter ankomsten til slakteriet, skal føres og deretter ha moderate mengder fôr med passende mellomrom. I slike tilfeller skal dyrene ha tilstrekkelige mengder strø eller tilsvarende materiale som sikrer et komfortnivå som passer til arten og antallet dyr.

Dette materialet skal sikre en effektiv drenering eller i tilstrekkelig grad absorbere urin og avføring.

- 1.3. Containere (inkludert kasser) som det transporteres dyr i, skal holdes i god stand, behandles varsomt, særlig dersom de har perforert eller fleksibel bunn, og:
  - a) skal ikke kastes, mistes eller veltes,
  - b) om mulig lastes og losses vannrett og mekanisk.
- Når det er mulig, skal dyrene losses enkeltvis.
- 1.4. Når containere stables, skal det treffes nødvendige forholdsregler for å:
  - a) unngå at urin og avføring treffer dyrene som er plassert under,
  - b) sikre at containerne står støtt,
  - c) sikre at ventilasjonen ikke hindres.
- 1.5. Med henblikk på slaktning skal dyr som ikke er avvent, melkeproduserende dyr i laktasjon, hunndyr som har født under transporten, eller dyr som leveres i containere, ha forrang foran andre typer dyr. Dersom dette ikke er mulig, skal det treffes tiltak for å lindre dyrenes lidelser, særlig ved å:
  - a) melke melkeproduserende dyr med høyest tolv timers mellomrom,
  - b) sørge for hensiktsmessige forhold for diegiving og det nyfødte dyrs velferd dersom et hunndyr har født,
  - c) sørge for å gi vann til dyr som leveres i containere.
- 1.6. Pattedyr, unntatt kaniner og harer, som ikke straks etter lossingen føres til slaktestedet, skal hele tiden ha adgang til drikkevann fra egnet anlegg.
- 1.7. Det skal sikres en jevn tilgang av dyr som skal bedøves og avlives, for å unngå at de personene som håndterer dyrene, blir nødt til å jage dyrene ut av deres innhegninger.
- 1.8. Det er forbudt å:
  - a) slå eller sparke dyr,
  - b) utsette særlig følsomme deler av dyrenes kropp for press på en slik måte at de påføres unødig smerte eller lidelse,
  - c) løfte eller dra dyrene etter hode, ører, horn, bein, hale eller pels, eller håndtere dem på en slik måte at de påføres unødig smerte eller lidelse,

Forbudet mot å løfte dyr etter beina gjelder likevel ikke for fjørfe, kanin og hare.

d) bruke piggstav eller andre spisse gjenstander,

e) vri, knuse eller brette dyrenes haler eller gripe fatt i et dyrs øyne.

1.9. Bruk av instrumenter som gir elektrisk støt, skal så vidt mulig unngås. I alle tilfeller skal slike instrumenter bare brukes på voksent storfe og voksne svin som ikke vil flytte seg, og bare når de har plass til å flytte seg framover. Støtene skal være i høyst ett sekund, det skal være passende mellomrom mellom dem, og de skal bare påføres bakpartiets muskulatur. Det skal ikke brukes støt gjentatte ganger dersom dyret ikke reagerer.

1.10. Dyr skal ikke bindes fast ved horn, gevir eller nesering, og beina skal ikke bindes sammen. Når dyr må bindes, skal tau, tjør eller andre festeinnretninger være:

a) så sterke at de ikke går i stykker,

b) slik at dyrene om nødvendig kan legge seg ned, spise og drikke,

c) slik utformet at det ikke oppstår fare for kvelning eller skade, og slik at dyrene raskt kan frigjøres.

1.11. Dyr som ikke er i stand til å gå, skal ikke trekkes til slaktestedet, men skal avlives der de ligger.

2. *Tilleggsregler for oppstallede pattedyr (unntatt kanin og hare)*

2.1. Hvert dyr skal ha tilstrekkelig plass til å stå opp, legge seg ned og, bortsett fra storfe som holdes enkeltvis, snu seg.

2.2. Dyrene skal holdes oppstallet under sikre forhold, og de skal særlig hindres i å rømme og beskyttes mot rovdyr.

2.3. For hver innhegning skal det finnes et tydelig skilt med ankomstdato og -tid, og med unntak for storfe som holdes enkeltvis, det største antall dyr som skal holdes.

2.4. Hver dag slakteriet er i drift, skal det før ankomsten av nye dyr stå isolasjonsinnhegninger klare til umiddelbar bruk for dyr som krever særlig pleie.

2.5. Den dyrevelferdsansvarlige eller en person med passende kompetanse, skal regelmessig kontrollere de oppstallede dyrenes allmenntilstand og helsetilstand.

3. *Avbløding av dyr*

3.1. Dersom samme person er ansvarlig for bedøving, opphenging, oppheising og avbløding av dyr, skal vedkommende utføre alle disse oppgavene fortløpende på ett dyr før de utføres på et annet dyr.

3.2. Ved enkel bedøving eller slaktning i samsvar med artikkel 4 nr. 4 skal de to halspulsårene eller de blodkarene som de utløper fra, skjæres gjennom systematisk. Det skal ikke foretas elektrisk stimulering før det er kontrollert at dyret er bevisstløst. Ytterligere flåing eller skålding skal ikke utføres før det er kontrollert at dyret ikke viser livstegn.

3.3. Fugler skal ikke slaktes med automatisk halsskjæring med mindre det med sikkerhet kan fastslås at den automatiske halsskjæringen har åpnet begge blodårene på en effektiv måte. Dersom halsskjæringen ikke har fungert effektivt, skal fuglene slaktes umiddelbart.

VEDLEGG IV SAMSVAR MELLOM OPPGAVER OG KRAV VED KOMPETANSEPRØVE

(som nevnt i artikkel 21)

<i>Slakteoppgaver oppført i artikkel 7 nr. 2</i>	<i>Emner i kompetansebevis</i>
Alle oppgaver oppført i artikkel 7 nr. 2 bokstav a)–g).	Dyrs atferd, dyrs lidelse, bevissthet og følesans, stress hos dyr.
a) Håndtering og stell av dyr før fiksering b) Fiksering av dyr med henblikk på bedøving eller avlving	Praktiske sider ved håndtering og fiksering av dyr. Kunnskap om produsentenes anvisninger for den typen fikseringsutstyr som benyttes ved mekanisk fiksering.
c) Bedøving av dyr	Praktiske sider ved bedøvningsteknikker og kunnskap om produsentenes anvisninger for den typen bedøvingsutstyr som benyttes. Reservemetoder for bedøving og/eller avlving. Grunnleggende vedlikehold og rengjøring av bedøvings- og/eller avlivingsutstyr.
d) Vurdering av om bedøvingen var effektiv	Overvåking av om bedøvingen var effektiv. Reservemetoder for bedøving og/eller avlving.

<i>Slakteoppgaver oppført i artikkel 7 nr. 2</i>	<i>Emner i kompetansebevis</i>
e) Opphenging eller oppheising av levende dyr	Praktiske sider ved håndtering og fiksering av dyr. Overvåking av om bedøvingen var effektiv.
f) Avbløding av levende dyr	Overvåking av om bedøvingen var effektiv og fravær av livstegn. Reservemetoder for bedøving og/eller avliving. Hensiktsmessig bruk og vedlikehold av avblødingskniver.
g) Slakting i samsvar med artikkel 4 nr. 4	Hensiktsmessig bruk og vedlikehold av avblødingskniver. Overvåking av fravær av livstegn.

<i>Avlivingsoppgaver oppført i artikkel 7 nr. 3</i>	<i>Emner i kompetansebevis</i>
Avliving av pelsdyr.	Praktiske sider ved håndtering og immobilisering av dyr. Praktiske sider ved bedøvingsteknikker og kunnskap om produsentenes anvisninger for bedøvingsutstyr. Reservemetoder for bedøving og/eller avliving. Overvåking av om bedøvingen var effektiv og bekreftelse på at døden har inntrådt. Grunnleggende vedlikehold og rengjøring av bedøvings- og/eller avlivingsutstyr.